

—— หลักสูตรเผยแพร่องค์ความรู้ ——
**ด้านการบริหารจัดการ
แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**

โครงการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
โดย กองพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

หลักสูตรเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

พิมพ์ครั้งที่ 1 : กันยายน 2559 จำนวน 500 เล่ม

ISBN : 978-616-297-463-2

พิมพ์ที่ : บริษัท ที.เอส.พรินต์ติ้ง 2002 จำกัด

ผู้รับผิดชอบโครงการ

กลุ่มวิชาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กองพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

จัดทำโดย

กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ที่ปรึกษาโครงการ

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรธร บุญยรัตพันธุ์และคณะที่ปรึกษาโครงการ

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

คำนำ

หลักสูตรเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรมการท่องเที่ยวได้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและสร้างประสบการณ์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการอบรมคือ บุคลากรผู้ดูแลรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว และชุมชนใกล้เคียงหรือประชาชนในพื้นที่รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งประโยชน์ที่ได้รับจากหลักสูตรนี้คือ ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถสร้างเครือข่ายที่มีสำนึกความรับผิดชอบต่ออนุรักษ์เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

ณ โอกาสนี้ กรมการท่องเที่ยวขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

กองพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

กรมการท่องเที่ยว

กันยายน 2559

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป	1
1. ชื่อหลักสูตร และลักษณะหลักสูตร	1
2. เงื่อนไขการใช้หลักสูตร	1
ส่วนที่ 2 ข้อมูลเฉพาะหลักสูตร	2
1. สถานการณ์ที่จำเป็นต้องนำมาพิจารณา	2
2. หลักการและเหตุผล	3
3. ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4
ส่วนที่ 3 โครงสร้างหลักสูตร	5
1. คุณสมบัติผู้เข้ารับการอบรม	5
2. ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังจากการฝึกอบรม	5
3. โครงสร้างการเรียนรู้ของหลักสูตรฝึกอบรม	8
ส่วนที่ 4 สาระการเรียนรู้และการประเมินผล	11
1. สาระการเรียนรู้ตามโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม	11
1.1 กลุ่มสาระพื้นฐาน	11
1.2 กลุ่มสาระการจัดการเชิงธุรกิจ	12
1.3 กลุ่มสาระเครื่องมือดำเนินงาน	12
1.4 กลุ่มสาระเสริมประสบการณ์	13
2. แผนการเรียนรู้ในการจัดฝึกอบรม	14
3. ความสัมพันธ์ระหว่างสาระการเรียนรู้และผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังจากการฝึกอบรม	18
4. การประเมินการเรียนรู้ในการฝึกอบรม	31
4.1 ระดับผลการเรียนรู้และหลักเกณฑ์	31
4.2 แนวทางการประเมินการเรียนรู้ในการฝึกอบรม	32
4.3 การสอบทวนผลการเรียนรู้และผลลัพธ์การเรียนรู้จากการฝึกอบรม	33
ส่วนที่ 5 แนวทางการจัดการฝึกอบรม และรักษามาตรฐานหลักสูตร	34
1. แนวทางการจัดการฝึกอบรม	34

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
รายละเอียดหน่วยการเรียนรู้	36
1. กลุ่มสาระพื้นฐาน	37
หน่วยการเรียนรู้ 1.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	37
หน่วยการเรียนรู้ 1.2 การจัดการและพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวและ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	38
หน่วยการเรียนรู้ 1.3 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	39
หน่วยการเรียนรู้ 1.4 ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	40
2. กลุ่มสาระการจัดการเชิงธุรกิจ	41
หน่วยการเรียนรู้ 2.1 การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	41
หน่วยการเรียนรู้ 2.2 การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	42
หน่วยการเรียนรู้ 2.3 การพัฒนาสินค้าและบริการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	43
3. กลุ่มสาระเครื่องมือดำเนินงาน	44
หน่วยการเรียนรู้ 3.1 การสื่อความหมายในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	44
หน่วยการเรียนรู้ 3.2 การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและเครือข่ายการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	45
หน่วยการเรียนรู้ 3.3 เทคนิคการติดตามและวิเคราะห์ขีดความสามารถใน การรองรับของระบบนิเวศ	46
4. กลุ่มสาระเสริมประสบการณ์	47
หน่วยการเรียนรู้ 4.1 ปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงประสบการณ์	47
หน่วยการเรียนรู้ 4.2 ปฏิบัติการสังเกตกรณีศึกษาในพื้นที่	48
คู่มือสังเขปของเนื้อหาหน่วยการเรียนรู้	49
1. กลุ่มสาระพื้นฐาน	50
1.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	50
1.2 การจัดการและพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	54
1.3 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	57
1.4 ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	59

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2. กลุ่มสาระการจัดการเชิงธุรกิจ	63
2.1 การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	63
2.2 การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	65
2.3 การพัฒนาสินค้าและบริการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	68
3. กลุ่มสาระเครื่องมือดำเนินงาน	70
3.1 การสื่อความหมายในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	70
3.2 การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	73
3.3 เทคนิคการติดตามและวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ	74
4. กลุ่มสาระเสริมประสบการณ์	75
4.1 ปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงประสบการณ์	75
4.2 ปฏิบัติการสังเกตกรณีศึกษาในพื้นที่	75
เอกสารประกอบการจัดฝึกอบรมฯ	76
ตัวอย่างแบบบันทึกการสอบสวนผลการเรียนรู้ระหว่างการฝึกอบรม	77
ตัวอย่างแบบประเมินสมรรถนะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วยตนเอง	78
แบบสอบถามความพึงพอใจฯ	86
ตัวอย่างรายงานผลการเรียนรู้จากการฝึกอบรมรายบุคคล	89
ตัวอย่างรายงานผลการเรียนรู้จากการฝึกอบรมแบบกลุ่ม	91

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
1	แสดงสมรรถนะด้านความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	6
2	แสดงสมรรถนะด้านทักษะการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	6
3	แสดงสมรรถนะด้านทักษะการสื่อสารและประสานความร่วมมือ	7
4	แสดงสมรรถนะด้านทักษะการประกอบการและการตลาดเพื่อสังคม	7
5	แสดงสมรรถนะด้านความรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	8
6	แสดงรูปแบบ จำนวนวันฝึกอบรม และจำนวนชั่วโมงเรียนรู้ต่อวัน จำแนกตามการฝึกอบรมแต่ละแผน	9
7	แสดงโครงสร้างกลุ่มสาระและหน่วยการเรียนรู้ที่ได้รับการจัดตามระยะเวลา ในการจัดฝึกอบรม จำแนกตามการฝึกอบรมแต่ละแผน	9
8	แสดงแผนการเรียนรู้ในการจัดฝึกอบรม แผน ก 7 วัน จำนวนชั่วโมงเรียนรู้วันละ 6 ชั่วโมง	14
9	แสดงแผนการเรียนรู้ในการจัดฝึกอบรม แผน ข 4 วัน จำนวนชั่วโมงเรียนรู้วันละ 7 ชั่วโมง	15
10	แสดงแผนการเรียนรู้ในการจัดฝึกอบรม แผน ค 3 วัน จำนวนชั่วโมงเรียนรู้วันละ 7 ชั่วโมง	16
11	แสดงแผนการเรียนรู้ในการจัดฝึกอบรม แผน ง 2 วัน จำนวนชั่วโมงเรียนรู้วันละ 7 ชั่วโมง	17
12	แสดงแผนที่ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ในรูปแบบสมรรถนะ กับหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตร การจัดฝึกอบรม แผน ก ระยะเวลา 7 วัน (วันละ 6 ชั่วโมง)	19
13	แสดงแผนที่ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ในรูปแบบสมรรถนะ กับหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตร การจัดฝึกอบรม แผน ข ระยะเวลา 4 วัน (วันละ 7 ชั่วโมง)	22
14	แสดงแผนที่ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ในรูปแบบสมรรถนะ กับหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรการจัดฝึกอบรม แผน ค ระยะเวลา 3 วัน (วันละ 7 ชั่วโมง)	25
15	แสดงแผนที่ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ในรูปแบบสมรรถนะ กับหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตร การจัดฝึกอบรม แผน ง ระยะเวลา 2 วัน (วันละ 7 ชั่วโมง)	28
16	แสดงระดับผลการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้และหลักเกณฑ์ การวัดระดับผลการเรียนรู้	31
17	แสดงหลักเกณฑ์และระดับผลลัพธ์การเรียนรู้	32

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อหลักสูตร และลักษณะหลักสูตร

1.1 ชื่อหลักสูตร

หลักสูตรการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.2 รูปแบบ

หลักสูตรฝึกอบรม ระยะสั้น โดยการจัดฝึกอบรมในห้องฝึกอบรมและนอกสถานที่ ตามเนื้อหาหลักสูตร การเรียนรู้ และหน่วยการเรียนรู้ (Module) ที่ออกแบบขึ้นตามกรอบสมรรถนะ (Competency) ที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.3 สถานภาพหลักสูตร

หลักสูตรได้ผ่านการพิจารณาหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2559 และได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรตามข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว โดยได้รับความเห็นชอบจากกรรมการท่องเที่ยวให้นำหลักสูตรไปใช้อบรม

2. เงื่อนไขการใช้หลักสูตร

2.1 กลุ่มเป้าหมาย

บุคลากรผู้ดูแลรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว และชุมชนใกล้เคียง หรือประชาชนในพื้นที่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ผู้แทนจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้แทนภาคเอกชนหรือผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ และผู้แทนองค์กรหรือกลุ่มภาคประชาชน

2.2 การจัดฝึกอบรม

หลักสูตรได้รับเผยแพร่ให้แก่องค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนราชการในระดับภูมิภาค ระดับท้องถิ่น และสถาบันการศึกษา ซึ่งองค์กรดังกล่าวสามารถนำหลักสูตรไปดำเนินการจัดฝึกอบรมได้ โดยควรแจ้งกรรมการท่องเที่ยวรับทราบแผนการฝึกอบรมและจำนวนผู้รับการอบรมหลังจัดฝึกอบรม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเฉพาะหลักสูตร

1. สถานการณ์ที่จำเป็นต้องนำมาพิจารณา

การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมการดำเนินชีวิตที่จำเป็นของมนุษย์ในปัจจุบัน อีกทั้งยังถือเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาและการเจริญเติบโตประเทศ ดังนั้นหลายประเทศให้ความสนใจกำหนดเป็นนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งประเทศไทยเลือกแนวทางดังกล่าวโดยใช้ การท่องเที่ยวบนฐานของการมีทรัพยากรที่สมบูรณ์เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ

การพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยที่ผ่านมาได้สร้างความนิยมทำให้เกิดกระแสการท่องเที่ยวที่ขยายตัวขึ้นอย่างต่อเนื่อง สังเกตได้จากการที่แหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศที่น่าดึงดูดใจ ผลจากความนิยมกระแสการท่องเที่ยวไทยนี้ส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสร้างรายได้ และเกิดการจ้างงานรวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในประเทศจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจด้วย ซึ่งการพัฒนานี้ได้ส่งผลทั้งในระดับประเทศ ระดับพื้นที่ ระดับท้องถิ่นและชุมชน ถือเป็นกระจายการพัฒนาไปสู่ฐานรากเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง

กล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการท่องเที่ยวที่เป็นจุดสนใจ และทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้อย่างกว้างขวาง เนื่องจากประเทศไทยมีความได้เปรียบจากทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่หลากหลายและดึงดูดใจ แต่อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยโดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งต้องอาศัยการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีคุณภาพและอยู่ในภาวะสมดุล ยังมีสถานการณ์ที่ต้องพิจารณาเนื่องจากมีข้อจำกัด ปัญหา อุปสรรคและประเด็นที่ต้องทบทวนหลายประการ

1.1 การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดทักษะ และขาดจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อทั้งในฝ่ายผู้ให้บริการและฝ่ายผู้รับบริการหรือนักท่องเที่ยว ได้ส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมลงจากการใช้ประโยชน์แหล่งท่องเที่ยวโดยขาดการดูแลรักษา และใช้ประโยชน์เกินขีดความสามารถของแหล่งท่องเที่ยว ปัญหาดังกล่าวได้แก่ การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ การทำลายระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม การเพิ่มขึ้นของมลพิษ ขยะ และของเสีย เป็นต้น ซึ่งถือเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและการพัฒนาการท่องเที่ยวในภาพรวม

1.2 การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเฉพาะการจัดการแหล่งท่องเที่ยวยังขาดการมีส่วนร่วมและอาศัยกลไกของรัฐเป็นหลักในการดำเนินการ จึงทำให้ผู้มีส่วนได้เสีย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ไม่ตระหนักและไม่ใส่ใจในการดูแลรักษาการใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวในบางพื้นที่การใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวตกอยู่ในกลุ่มผู้ประกอบการ หรือผู้ลงทุนที่มาจากภายนอกพื้นที่ ซึ่งไม่ใช่เจ้าของพื้นที่ที่แท้จริง ดังนั้นการสร้าง

ความร่วมมือ และความเป็นเจ้าของในรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือจึงเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วม

1.3 ตลาดการท่องเที่ยวมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจในระดับภูมิภาคและระดับโลกและนักท่องเที่ยวมีความต้องการการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าหลากหลาย โดยต้องการสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวที่สร้างประสบการณ์ประทับใจโดยเฉพาะจากสิ่งแวดล้อมและ ทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสมบูรณ์และสมดุล แต่การจัดการการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวยังมีข้อจำกัด ในด้านคุณภาพของสินค้าและบริการที่สร้างสรรค์ รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่เปิดให้บริการมานาน ขาดการดูแล ฟื้นฟู และอนุรักษ์อย่างเป็นระบบ จึงทำให้สูญเสียโอกาสในการพัฒนา

1.4 การขาดความรู้และทักษะในการจัดการท่องเที่ยว และการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลให้ การบริการท่องเที่ยวไม่ได้มาตรฐาน และแหล่งท่องเที่ยวไม่ได้รับการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม ดังนั้น การพัฒนาสมรรถนะของผู้มีส่วนได้เสีย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะบุคลากรที่มีบทบาทในการจัดการ แหล่งท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญ ซึ่งต้องได้รับการยกระดับทั้งในด้านความรู้ที่จำเป็น ทักษะในการจัดการ เชิงธุรกิจ และเชิงสังคมสิ่งแวดล้อม รวมทั้งจิตสำนึกความรับผิดชอบ เพื่อให้เกิดขีดความสามารถในการจัดการ แหล่งท่องเที่ยวอย่างความยั่งยืน

2. หลักการและเหตุผล

การท่องเที่ยวของประเทศไทยมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนมีมูลค่าไม่น้อยกว่า สองล้านล้านบาท ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม แต่ขณะเดียวกันการเติบโตของการท่องเที่ยว ทำให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวของประเทศไทยถูกใช้อย่างสิ้นเปลืองเป็นเหตุให้แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่ง เสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว และยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นตามลำดับ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงเป็นทางเลือกหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) ที่มีลักษณะที่สำคัญคือเป็นการท่องเที่ยวที่ดำเนินการภายใต้ขีดจำกัดความสามารถของธรรมชาติ และตระหนัก ถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี อีกทั้งต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วน ได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาค

กรมการท่องเที่ยว ซึ่งมีภารกิจด้านการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญ ของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการที่ดี เพื่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ โดยได้ให้ ความสำคัญในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเน้นเรื่องการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อ เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวนั้นต้องอาศัยการมีส่วนร่วม จากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวให้มีสภาพที่สมบูรณ์และยั่งยืน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 กองพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้ให้ ความสำคัญในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งจำเป็นต้องศึกษาการจัดการกระบวนการเผยแพร่ องค์ความรู้ด้านบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในลักษณะของการจัดทำหลักสูตรเผยแพร่องค์ความรู้ ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งจะเป็นการจุดประกายและเป็นต้นแบบในการสร้างคนให้รู้จัก

การบริหารจัดการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน โดยหลักสูตรดังกล่าวจะมีลักษณะของการผสมผสาน ทั้งในเชิงทฤษฎี และปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และทักษะตลอดจนเกิดชุดองค์ความรู้ที่ดีและ แผนการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการส่งเสริมให้เกิดการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้กับผู้ดูแลและ ผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและชุมชนใกล้เคียงในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในการดูแลและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สร้างความตระหนักและปรับใช้องค์ความรู้ในการบริหาร จัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และเป็น ปัจจัยที่จะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการเพิ่มขึ้น หรือให้นักท่องเที่ยวที่เคยใช้บริการกลับมาใช้บริการซ้ำอีก เน้นการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชน ได้รับประโยชน์จากทรัพยากรทั้งทางตรงและทางอ้อม และมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

3. ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

3.1 ปรัชญาหลักสูตร

พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ อย่างมีคุณภาพ และมีความห่วงแหน และสำนึกรับผิดชอบต่อการใช้ประโยชน์และการดูแลรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานความร่วมมือกันเป็นเครือข่าย

3.2 วัตถุประสงค์หลักสูตร

- 1) เพื่อยกระดับความรู้ ความเข้าใจ และทักษะด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้แก่บุคลากรผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว และชุมชนใกล้เคียงหรือ ประชาชนในพื้นที่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2) เพื่อกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงประสบการณ์ในการพัฒนาและการจัดการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 3) เพื่อส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือและการสร้างเครือข่ายที่มีสำนึกความรับผิดชอบต่อในการอนุรักษ์และ บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ส่วนที่ 3 โครงสร้างหลักสูตร

1. คุณสมบัติผู้เข้ารับการอบรม

บุคลากรผู้ดูแลรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว และชุมชนใกล้เคียง หรือประชาชนในพื้นที่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่สมัครเข้ารับการอบรมต้องให้ความสนใจในการเรียนรู้ และสามารถเข้ารับการอบรมได้เต็มเวลา ควรมีคุณสมบัติแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1.1 เจ้าหน้าที่ภาครัฐ

เป็นผู้บริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหัวหน้าส่วนราชการในพื้นที่ที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือเป็นเจ้าหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือส่วนราชการในพื้นที่ หรือรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรมีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 1 ปี และควรได้รับความยินยอมจากผู้บังคับบัญชาให้เข้ารับการอบรม

1.2 ผู้ประกอบการ หรือผู้แทนภาคเอกชน

ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือผู้แทนกลุ่มชมรมองค์กรผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง ควรมีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 1 ปี หรือเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการการตลาด การจัดกิจกรรม การจัดบริการ หรือควบคุมการผลิตสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ควรมีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 2 ปี และได้รับความยินยอมจากผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการให้เข้ารับการอบรม

1.3 ผู้แทนผู้นำชุมชน หรือภาคประชาชน

เป็นผู้นำชุมชนที่ได้รับการแต่งตั้งหรือรับรองโดยหน่วยงานภาครัฐ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ประธานกลุ่มกองทุนชุมชน หรือผู้แทนองค์กรภาคประชาชน เช่น ชมรม หรือกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว หรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นต้น ควรมีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 1 ปี

2. ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังจากการฝึกอบรม

หลักสูตรได้กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcome) หรือผลสำเร็จในภาพรวมที่คาดหวังหลังจากผู้เข้ารับการอบรม ในรูปแบบสมรรถนะ (Competency) ซึ่งประกอบด้วยผลสำเร็จด้านความรู้ (Knowledge หรือ K) ผลสำเร็จด้านทักษะ (Skill หรือ S) และผลสำเร็จด้านคุณลักษณะ (Attribute หรือ A) ที่จำเป็นต่อการนำไปใช้ปฏิบัติการกิจด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สมรรถนะที่เป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ในแต่ละด้านได้รับการกำหนดให้มี 3 ระดับ (Level) ตามความเข้มข้นของขีดความสามารถหรือพฤติกรรมบ่งชี้ที่พึงประสงค์ ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมควรได้รับการประเมินสมรรถนะก่อนและหลังการฝึกอบรมเพื่อทราบถึงความก้าวหน้า พัฒนาการ และผลสำเร็จในการเรียนรู้จากการฝึกอบรม

ในหลักสูตร สมรรถนะที่เป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติการกิจด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย 5 สมรรถนะ ดังนี้

2.1 ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตาราง 1 แสดงสมรรถนะด้านความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สมรรถนะ	ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ประเภท	K
นิยาม	มีความรู้ และเข้าใจในหลักการ แนวคิด องค์ประกอบ และปัจจัยที่สำคัญที่เป็นพื้นฐานของการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยสามารถถ่ายทอดความรู้ดังกล่าวให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องถูกต้อง และไปประยุกต์ใช้ความรู้นั้นในการทำงานได้อย่างสอดคล้องกับสถานการณ์		
ระดับ	พฤติกรรมบ่งชี้		
1	อธิบาย หรือบอกเล่าถึงหลักการ แนวคิด และความสำคัญของการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
2	ถ่ายทอดชุดความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างถูกต้องชัดเจน		
3	นำความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไปใช้เป็นกรอบความคิดและประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม		

2.2 ทักษะการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตาราง 2 แสดงสมรรถนะด้านทักษะการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สมรรถนะ	ทักษะการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ประเภท	S
นิยาม	มีความชำนาญในการดำเนินกิจกรรมด้านต่าง ๆ และใช้เทคนิควิธีที่สำคัญในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และสามารถช่วยสอนแนะหรือสนับสนุนให้ผู้อื่นดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ รวมทั้งพัฒนากลยุทธ์และแนวทางจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์		
ระดับ	พฤติกรรมบ่งชี้		
1	ดำเนินกิจกรรมด้านต่าง ๆ รวมทั้งใช้เทคนิควิธีตามแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ด้วย ความชำนาญ		
2	สอนแนะ หรือช่วยส่งเสริมให้ผู้อื่นดำเนินกิจกรรมด้านต่าง ๆ และใช้เทคนิควิธีในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
3	กำหนดกลยุทธ์ หรือพัฒนาการดำเนินกิจกรรมด้านต่าง ๆ ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อย่างเหมาะสม		

2.3 ทักษะการสื่อสารและประสานความร่วมมือ

ตาราง 3 แสดงสมรรถนะด้านทักษะการสื่อสารและประสานความร่วมมือ

สมรรถนะ	ทักษะการสื่อสารและประสานความร่วมมือ	ประเภท	S
นิยาม	สื่อความ และถ่ายทอดสาระที่ต้องการไปสู่ผู้อื่น ๆ ได้อย่างถูกต้องครบถ้วน และสามารถระดมความร่วมมือจากผู้อื่นเพื่อผลักดันสนับสนุนการดำเนินงานต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมาย รวมทั้งพัฒนากลยุทธ์เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งและกว้างขวางยิ่งขึ้น		
ระดับ	พฤติกรรมบ่งชี้		
1	สื่อความ และถ่ายทอดสาระสำคัญที่ต้องการไปสู่ผู้อื่นได้ตามความหมายที่ต้องการอย่างถูกต้องครบถ้วน		
2	สร้างสัมพันธภาพ ความร่วมมือ และระดมการสนับสนุนจากผู้อื่นเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ		
3	พัฒนากลยุทธ์การประสานงานเพื่อขยายเครือข่ายให้เกิดระบบความร่วมมือกันในการทำงานที่กว้างขวางและเข้มแข็ง		

2.4 ทักษะการประกอบการและการตลาดเพื่อสังคม

ตาราง 4 แสดงสมรรถนะด้านทักษะการประกอบการและการตลาดเพื่อสังคม

สมรรถนะ	ทักษะการประกอบการและการตลาดเพื่อสังคม	ประเภท	S
นิยาม	มีความเข้าใจในแนวทางการประกอบธุรกิจและการจัดการตลาดที่เน้นกำไรควบคู่ความยั่งยืน ซึ่งสามารถนำไปออกแบบสินค้า บริการ รูปแบบธุรกิจ และแผนการตลาดเพื่อสังคม รวมทั้งยกระดับการดำเนินการด้วยการพัฒนากลยุทธ์ธุรกิจและกลยุทธ์การตลาดในกิจการเพื่อสังคมที่ให้ความสนใจได้อย่างสร้างสรรค์		
ระดับ	พฤติกรรมบ่งชี้		
1	เข้าใจและอธิบายถึงแนวทางในการพัฒนาสินค้า บริการ การประกอบธุรกิจ และการจัดการตลาดที่เน้นกำไรควบคู่ความยั่งยืนในกิจการที่ให้ความสนใจ		
2	ออกแบบสินค้า บริการ ธุรกิจ และแผนการตลาดที่สอดคล้องกับแนวทางการประกอบการ และการตลาดเพื่อสังคมในกิจการที่ให้ความสนใจ		
3	พัฒนากลยุทธ์ในการประกอบธุรกิจและกลยุทธ์การตลาดเพื่อสังคมในกิจการที่ให้ความสนใจได้อย่างสร้างสรรค์		

2.5 ความรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตาราง 5 แสดงสมรรถนะด้านความรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สมรรถนะ	ความรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ประเภท	A
นิยาม	เล็งเห็นถึงความสำคัญในการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยกำหนดกิจกรรมและให้คำชี้แนะแก่ผู้อื่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นต้นแบบที่ดีในการดูแลและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		
ระดับ	พฤติกรรมบ่งชี้		
1	ตระหนักถึงความสำคัญ และอธิบายถึงแนวทางในการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน		
2	กำหนดกิจกรรมในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		
3	พัฒนาแนวทาง และเป็นแบบอย่างในการดูแล ปกป้อง และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างทুমเท		

3. โครงสร้างการเรียนรู้ของหลักสูตรฝึกอบรม

จากการทบทวนองค์ความรู้ และวิเคราะห์สถานการณ์ที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถนำมากำหนดโครงสร้างหลักสูตรการฝึกอบรม แบ่งเนื้อหาการเรียนรู้ในการฝึกอบรมเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามลักษณะเนื้อหาที่สัมพันธ์กัน และหน่วยการเรียนรู้ (Module) เป็นชุดความรู้ที่มีเนื้อหาเฉพาะเรื่อง

การออกแบบเนื้อหาหลักสูตรการฝึกอบรมอาศัยแนวทางการฝึกอบรมบนพื้นฐานสมรรถนะ (Competency-based Training) เพื่อให้เนื้อหาสาระหลักสูตรตอบสนองต่อสมรรถนะ หรือผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังจากการฝึกอบรม อีกทั้งยังทำให้หลักสูตรมีลักษณะยืดหยุ่นในการนำไปใช้ ปรับเปลี่ยนระยะเวลา และเลือกเนื้อหาหรือเลือกเฉพาะหน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการมาจัดฝึกอบรมได้ตามความเหมาะสม

3.1 ระยะเวลาในการจัดฝึกอบรม

ระยะเวลาในการจัดฝึกอบรม และเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ได้รับการกำหนดไว้ 4 แบบ เพื่อความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการการฝึกอบรม คือ

ตาราง 6 แสดงรูปแบบ จำนวนวันฝึกอบรมและจำนวนชั่วโมงเรียนรู้ต่อวัน จำแนกตามการฝึกอบรมแต่ละแผน

รูปแบบ	จำนวนวันฝึกอบรม	จำนวนชั่วโมงเรียนรู้ต่อวัน
1) การฝึกอบรม แผน ก	7 วัน	6 ชั่วโมง
2) การฝึกอบรม แผน ข	4 วัน	7 ชั่วโมง
3) การฝึกอบรม แผน ค	3 วัน	7 ชั่วโมง
4) การฝึกอบรม แผน ง	2 วัน	7 ชั่วโมง

3.2 โครงสร้างกลุ่มสาระและหน่วยการเรียนรู้

โครงสร้างกลุ่มสาระและหน่วยการเรียนรู้ที่ได้รับการจัดตามระยะเวลาในการจัดฝึกอบรม ทั้ง 4 แบบ มีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 7 แสดงโครงสร้างกลุ่มสาระและหน่วยการเรียนรู้ที่ได้รับการจัดตามระยะเวลาในการจัดฝึกอบรม จำแนกตามการฝึกอบรมแต่ละแผน

กลุ่มสาระ/หน่วยการเรียนรู้	การฝึกอบรม	การฝึกอบรม	การฝึกอบรม	การฝึกอบรม
	แผน ก	แผน ข	แผน ค	แผน ง
1. กลุ่มสาระพื้นฐาน	ชั่วโมง/หน่วย	ชั่วโมง/หน่วย	ชั่วโมง/หน่วย	ชั่วโมง/หน่วย
1.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3	1	1	1
1.2 การจัดการและพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3	2	1	1
1.3 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3	2	1	1
1.4 ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3	2	2	2
2. กลุ่มสาระการจัดการเชิงธุรกิจ	ชั่วโมง/หน่วย	ชั่วโมง/หน่วย	ชั่วโมง/หน่วย	ชั่วโมง/หน่วย
2.1 การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3	2	2	2
2.2 การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3	2	1	1
2.3 การพัฒนาสินค้าและบริการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3	2	2	2

3. กลุ่มสาระเครื่องมือดำเนินงาน	ชั่วโมง/หน่วย	ชั่วโมง/หน่วย	ชั่วโมง/หน่วย	ชั่วโมง/หน่วย
3.1 การสื่อความหมายในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3	2	1	1
3.2 การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและเครือข่ายในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3	2	2	2
3.3 เทคนิคการติดตามและวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ	3	2	1	1
4. กลุ่มสาระเสริมประสบการณ์	ชั่วโมง/หน่วย	ชั่วโมง/หน่วย	ชั่วโมง/หน่วย	ชั่วโมง/หน่วย
4.1 ปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงประสบการณ์	3	2	1	-
4.2 ปฏิบัติการสังเกตกรณีศึกษาในพื้นที่	9	7	6	-

ส่วนที่ 4 สารการเรียนรู้และการประเมินผล

1. สารการเรียนรู้ตามโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม

สารการเรียนรู้ได้รับการออกแบบขึ้นบนพื้นฐานของการเสริมสร้างให้ผู้รับการอบรมมีสมรรถนะตามที่กำหนด (Competency-Based Content Design) และตามความจำเป็นต้องการ (Need) ในการพัฒนาที่สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง โดยแบ่งสารการเรียนรู้เป็นกลุ่มสาระ 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 12 หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งผสมผสานทั้งการเรียนรู้เชิงแนวคิด และการเรียนรู้เชิงปฏิบัติโดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างสมรรถนะที่นำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ (Action Learning) รายละเอียดของสารการเรียนรู้ตามโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมมีดังนี้

1.1 กลุ่มสาระพื้นฐาน

มุ่งเน้นให้ผู้รับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอันเป็นฐานสำหรับการพัฒนาทักษะและคุณลักษณะในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ดังนี้

1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำอธิบาย: ความหมาย วัตถุประสงค์ ลักษณะ องค์ประกอบ หลักการท่องเที่ยว ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และกรณีตัวอย่างการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

2) การจัดการและพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำอธิบาย: ความหมาย ความสำคัญ วัตถุประสงค์ ประเภท หลักการจัดการและพัฒนาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน สถานการณ์การของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การสร้างจิตสำนึกในการรักษาและฟื้นฟูระบบนิเวศ และกรณีศึกษาการจัดการและพัฒนาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย

3) มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำอธิบาย: หลักการ ความสำคัญ องค์ประกอบของมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มาตรฐานและดัชนีชี้วัดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีการศึกษาแหล่งท่องเที่ยว ในประเทศไทยที่ได้มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4) ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำอธิบาย: ความหมาย ความสำคัญ หลักการ มาตรการดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในแหล่งท่องเที่ยว ประเภทของปัญหาที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัย การบริหารจัดการกรณีฉุกเฉินที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว

1.2 กลุ่มสาระการจัดการเชิงธุรกิจ

มุ่งเน้นให้ผู้รับการอบรมได้รับการพัฒนาความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเชิงธุรกิจ และยกระดับทักษะในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยคำนึงถึงการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ดังนี้

1) การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำอธิบาย: ความหมาย การตลาดในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ลักษณะ ส่วนประกอบของตลาดท่องเที่ยว พฤติกรรมผู้บริโภคและส่วนแบ่งทางการตลาด การจัดการปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด การส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยว

2) การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำอธิบาย: องค์ประกอบของธุรกิจท่องเที่ยว แนวคิดการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว ปัจจัยในการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม อุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ

3) การพัฒนาสินค้าและบริการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำอธิบาย: ประเภทของสินค้าและบริการ แนวทางการพัฒนาสินค้าโดยชุมชน ขั้นตอนการพัฒนาประเภทสินค้าและบริการ กระบวนการและเทคนิคการพัฒนา การสร้างความเชื่อมโยงของสินค้าและบริการ การสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว และกรณีศึกษาการพัฒนาสินค้าและบริการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่น่าสนใจ

1.3 กลุ่มสาระเครื่องมือดำเนินงาน

มุ่งเน้นให้ผู้รับการอบรมเกิดความเข้าใจ และสามารถใช้เทคนิคและเครื่องมือในการดูแลรักษา และป้องกันผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นกับระบบนิเวศ โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วม ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ดังนี้

1) การสื่อความหมายในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำอธิบาย: หลักพื้นฐานของการสื่อความหมาย แนวทางการพัฒนาเส้นทางสื่อความหมาย การสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากร กลยุทธ์การสื่อความหมายให้เกิดความร่วมมือ กรณีศึกษา

2) การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและเครือข่ายในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำอธิบาย: ความหมาย ความสำคัญ รูปแบบ ขั้นตอน กระบวนการ เครื่องมือวัดการมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่าย องค์ประกอบ ลักษณะของเครือข่าย การจัดการ ปัจจัยความสำเร็จ เทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่น่าสนใจในประเทศไทย และการระดมความคิดเห็นเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในลักษณะเครือข่าย

3) เทคนิคการติดตามและวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ

คำอธิบาย: หลักการติดตามระบบนิเวศ ลักษณะทั่วไป กระบวนการ ตัวชี้วัด เครื่องมือในการติดตามระบบนิเวศ เทคนิคการติดตาม ความหมายของขีดความสามารถในการรองรับของ แหล่งท่องเที่ยว ลักษณะองค์ประกอบ เกณฑ์การพิจารณา การจัดลำดับขีดความสามารถ ประเมินขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว และอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิคการติดตามและขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.4 กลุ่มสาระเสริมประสบการณ์

มุ่งเน้นให้ผู้รับการอบรมได้แลกเปลี่ยน และเติมเต็มประสบการณ์ จากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน และการเรียนรู้จากกรณีศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี เพื่อนำไปสู่การถอดบทเรียน และเสนอแนวทางพัฒนา การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างสร้างสรรค์ ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ดังนี้

1) ปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงประสบการณ์

คำอธิบาย: ศึกษาประเด็นและกรณีศึกษาทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทยโดยยกประเด็นในแต่ละเหตุการณ์ขึ้นมาวิพากษ์เพื่อให้เกิดการระดมความคิดเชิงวิชาการ และก้าวทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงทางบริบททางสังคม

2) ปฏิบัติการสังเกตกรณีศึกษาในพื้นที่

คำอธิบาย: การศึกษาดูงานแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญ น่าสนใจ และมีการกระจายรายได้ อย่างเป็นธรรมทั้งในและต่างประเทศ การระดมความคิด และวิเคราะห์ปัญหาด้านระบบการบริหารจัดการ สภาพแวดล้อม และด้านการท่องเที่ยวที่ได้รับจากจากประสบการณ์ตรง

2. แผนการเรียนรู้ในการจัดฝึกอบรม

การบริหารการฝึกอบรมให้ผู้รับการอบรมได้รับการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้ตามระยะเวลาฝึกอบรมทั้ง 4 แบบ สามารถกำหนดเป็นแผนการเรียนรู้ในการจัดฝึกอบรม ดังนี้

2.1 แผนการเรียนรู้ในการจัดฝึกอบรม แผน ก 7 วัน จำนวนชั่วโมงเรียนรู้วันละ 6 ชั่วโมง

ตาราง 8 แสดงแผนการเรียนรู้ในการจัดฝึกอบรม แผน ก 7 วัน จำนวนชั่วโมงเรียนรู้วันละ 6 ชั่วโมง

วันที่	เวลา	หน่วยการเรียนรู้	จำนวน ชั่วโมง
1	09.00-12.00 น.	1.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3
	13.00-16.00 น.	1.2 การจัดการและพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3
2	09.00-12.00 น.	1.3 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3
	13.00-16.00 น.	1.4 ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3
3	09.00-12.00 น.	2.1 การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3
	13.00-16.00 น.	2.2 การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3
4	09.00-12.00 น.	2.3 การพัฒนาสินค้าและบริการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3
	13.00-16.00 น.	3.1 การสื่อความหมายในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3
5	09.00-12.00 น.	3.2 การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและเครือข่ายในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3
	13.00-16.00 น.	3.3 เทคนิคการติดตามและวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ	3
6	09.00-12.00 น.	4.1 ปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงประสบการณ์	3
	13.00-16.00 น.	4.2 ปฏิบัติการสังเกตกรณีศึกษาในพื้นที่ (3/9)	3
7	09.00-12.00 น.	4.2 ปฏิบัติการสังเกตกรณีศึกษาในพื้นที่ (3/9)	3
	13.00-16.00 น.	4.2 ปฏิบัติการสังเกตกรณีศึกษาในพื้นที่ (3/9)	3

2.2 แผนการเรียนรู้ในการจัดฝึกอบรม แผน ข 4 วัน จำนวนชั่วโมงเรียนรู้วันละ 7 ชั่วโมง

ตาราง 9 แสดงแผนการเรียนรู้ในการจัดฝึกอบรม แผน ข 4 วัน จำนวนชั่วโมงเรียนรู้วันละ 7 ชั่วโมง

วันที่	เวลา	หน่วยการเรียนรู้	จำนวน ชั่วโมง
1	09.00-10.00 น.	1.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1
	10.00-12.00 น.	1.2 การจัดการและพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2
	13.00-15.00 น.	1.3 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2
	15.00-17.00 น.	1.4 ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2
2	09.00-11.00 น.	2.1 การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2
	11.00-12.00 น.	4.1 ปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (1/2)	1
	13.00-15.00 น.	2.2 การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2
	15.00-17.00 น.	2.3 การพัฒนาสินค้าและบริการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2
3	09.00-12.00 น.	3.1 การสื่อความหมายในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2
	11.00-12.00 น.	4.1 ปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (1/2)	1
	13.00-15.00 น.	3.2 การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและเครือข่ายในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2
	15.00-17.00 น.	3.3 เทคนิคการติดตามและวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ	2
4	09.00-12.00 น.	4.2 ปฏิบัติการสังเกตกรณีศึกษาในพื้นที่ (3/7)	3
	13.00-17.00 น.	4.2 ปฏิบัติการสังเกตกรณีศึกษาในพื้นที่ (4/7)	4

2.3 แผนการเรียนรู้ในการจัดฝึกอบรม แผน ค 3 วัน จำนวนชั่วโมงเรียนรู้วันละ 7 ชั่วโมง

ตาราง 10 แสดงแผนการเรียนรู้ในการจัดฝึกอบรม แผน ค 3 วัน จำนวนชั่วโมงเรียนรู้วันละ 7 ชั่วโมง

วันที่	เวลา	หน่วยการเรียนรู้	จำนวน ชั่วโมง
1	09.00-10.00 น.	1.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1
	10.00-11.00 น.	1.2 การจัดการและพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1
	11.00-12.00 น.	1.3 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1
	13.00-15.00 น.	1.4 ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2
	15.00-17.00 น.	2.1 การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2
2	09.00-10.00 น.	2.2 การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1
	10.00-12.00 น.	2.3 การพัฒนาสินค้าและบริการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2
	13.00-14.00 น.	3.1 การสื่อความหมายในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1
	14.00-16.00 น.	3.2 การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและเครือข่ายในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2
	16.00-17.00 น.	3.3 เทคนิคการติดตามและวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ	1
3	09.00-10.00 น.	4.1 ปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงประสบการณ์	1
	10.00-12.00 น.	4.2 ปฏิบัติการสังเกตกรณีศึกษาในพื้นที่ (2/6)	2
	13.00-17.00 น.	4.2 ปฏิบัติการสังเกตกรณีศึกษาในพื้นที่ (4/6)	4

2.4 แผนการเรียนรู้ในการจัดฝึกอบรม แผน ง 2 วัน จำนวนชั่วโมงเรียนรู้วันละ 7 ชั่วโมง

ตาราง 11 แสดงแผนการเรียนรู้ในการจัดฝึกอบรม แผน ง 2 วัน จำนวนชั่วโมงเรียนรู้วันละ 7 ชั่วโมง

วันที่	เวลา	หน่วยการเรียนรู้	จำนวน ชั่วโมง
1	09.00-10.00 น.	1.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1
	10.00-11.00 น.	1.2 การจัดการและพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1
	11.00-12.00 น.	1.3 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1
	13.00-15.00 น.	1.4 ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2
	15.00-17.00 น.	2.1 การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2
2	09.00-10.00 น.	2.2 การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1
	10.00-12.00 น.	2.3 การพัฒนาสินค้าและบริการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2
	13.00-14.00 น.	3.1 การสื่อความหมายในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1
	14.00-16.00 น.	3.2 การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและเครือข่ายในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2
	16.00-17.00 น.	3.3 เทคนิคการติดตามและวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ	1

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสาระการเรียนรู้และผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังจากการฝึกอบรม

การออกแบบเนื้อหาหลักสูตรการฝึกอบรมซึ่งอาศัยแนวทางการฝึกอบรมบนพื้นฐานสมรรถนะ จะส่งผลให้ผู้รับการอบรมได้รับการเรียนรู้อย่างเป็นระบบตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ และหน่วยการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กัน โดยกระบวนการฝึกอบรมตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 4 กลุ่ม 12 หน่วยการเรียนรู้ จะทำให้ผู้รับการอบรมเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ในรูปแบบสมรรถนะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติการกิจด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งประกอบด้วย 5 สมรรถนะ คือ ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทักษะการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทักษะการสื่อสารและประสานความร่วมมือ ทักษะการประกอบการและการตลาดเพื่อสังคม และความรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ดังนั้นการจัดการฝึกอบรมให้ผู้รับการฝึกอบรมได้เรียนรู้และเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง ตามที่กำหนด สามารถแสดงให้เห็นเป็นแผนที่ความสัมพันธ์กระจายสมรรถนะผลลัพธ์การเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้ในการฝึกอบรม (Competency Mapping) ทั้ง 4 รูปแบบ

3.1 แผนที่ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ในรูปแบบสมรรถนะกับหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรการจัดฝึกอบรม แผน ก ระยะเวลา 7 วัน (วันละ 6 ชั่วโมง) ตามตาราง 12

3.2 แผนที่ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ในรูปแบบสมรรถนะกับหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรการจัดฝึกอบรม แผน ข ระยะเวลา 4 วัน (วันละ 7 ชั่วโมง) ตามตาราง 13

3.3 แผนที่ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ในรูปแบบสมรรถนะกับหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรการจัดฝึกอบรม แผน ค ระยะเวลา 3 วัน (วันละ 7 ชั่วโมง) ตามตาราง 14

3.4 แผนที่ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ในรูปแบบสมรรถนะกับหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรการจัดฝึกอบรม แผน ง ระยะเวลา 2 วัน (วันละ 7 ชั่วโมง) ตามตาราง 15

ทั้งนี้ เทียบระดับผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังจากการฝึกอบรม ในส่วนที่ 3 โครงสร้างหลักสูตร

ตาราง 12 แสดงแผนที่ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ในรูปแบบสมรรถนะกับหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรการจัดฝึกอบรม แผน ก ระยะเวลา 7 วัน (วันละ 6 ชั่วโมง)

กลุ่มสาระ/หน่วยการเรียนรู้	ชั่วโมง	ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ			ทักษะการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			ทักษะการสื่อสาร และประสาน ความร่วมมือ			ทักษะการ ประกอบการและ การตลาดเพื่อสังคม			ความรับผิดชอบต่อ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม			
		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	
1. กลุ่มสาระพื้นฐาน																	
1.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	3			●		●									●		
1.2 การจัดการและพัฒนาทรัพยากร ท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3			●			●									●	
1.3 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	3			●			●									●	
1.4 ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	3			●			●									●	

ตาราง 12 แสดงแผนที่ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ในรูปแบบสมรรถนะกับหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรการจัดฝึกอบรม แผน ก ระยะเวลา 7 วัน (วันละ 6 ชั่วโมง) (ต่อ)

กลุ่มสาระ/หน่วยการเรียนรู้	ชั่วโมง	ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ			ทักษะการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			ทักษะการสื่อสาร และประสาน ความร่วมมือ			ทักษะการ ประกอบการและ การตลาดเพื่อสังคม			ความรับผิดชอบต่อ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม		
		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
2. กลุ่มสาระการจัดการเชิงธุรกิจ																
2.1 การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3						●						●		●	
2.2 การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3						●						●		●	
2.3 การพัฒนาสินค้าและบริการ เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3						●						●		●	
3. กลุ่มสาระเครื่องมือดำเนินงาน																
3.1 การสื่อความหมายในการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	3			●					●						●	
3.2 การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและ เครือข่ายในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3		●							●						●
3.3 เทคนิคการติดตามและวิเคราะห์ขีด ความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ	3		●							●						●

ตาราง 12 แสดงแผนที่ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ในรูปแบบสมรรถนะกับหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรการจัดฝึกอบรม แผน ก ระยะเวลา 7 วัน (วันละ 6 ชั่วโมง) (ต่อ)

กลุ่มสาระ/หน่วยการเรียนรู้	ชั่วโมง	ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ			ทักษะการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			ทักษะการสื่อสาร และประสาน ความร่วมมือ			ทักษะการ ประกอบการและ การตลาดเพื่อสังคม			ความรับผิดชอบต่อ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม		
		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
4. กลุ่มสาระเสริมประสบการณ์																
4.1 ปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เชิงประสบการณ์	3		●			●			●			●			●	
4.2 ปฏิบัติการสังเกตกรณีศึกษาในพื้นที่	9			●			●			●			●			●

ตาราง 13 แสดงแผนที่ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ในรูปแบบสมรรถนะกับหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรการจัดฝึกอบรม แผน ข ระยะเวลา 4 วัน (วันละ 7 ชั่วโมง)

กลุ่มสาระ/หน่วยการเรียนรู้	ชั่วโมง	ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ			ทักษะการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			ทักษะการสื่อสาร และประสาน ความร่วมมือ			ทักษะการ ประกอบการและ การตลาดเพื่อสังคม			ความรับผิดชอบต่อ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม		
		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
1. กลุ่มสาระพื้นฐาน																
1.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	1		●		●											
1.2 การจัดการและพัฒนาทรัพยากร ท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2		●		●									●		
1.3 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	2		●		●									●		
1.4 ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	2		●		●									●		

ตาราง 13 แสดงแผนที่ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ในรูปแบบสมรรถนะกับหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรการจัดฝึกอบรม แผน ข ระยะเวลา 4 วัน (วันละ 7 ชั่วโมง) (ต่อ)

กลุ่มสาระ/หน่วยการเรียนรู้	ชั่วโมง	ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ			ทักษะการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			ทักษะการสื่อสาร และประสาน ความร่วมมือ			ทักษะการ ประกอบการและ การตลาดเพื่อสังคม			ความรับผิดชอบต่อ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม		
		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
2. กลุ่มสาระการจัดการเชิงธุรกิจ																
2.1 การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2					●						●		●		
2.2 การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2					●						●		●		
2.3 การพัฒนาสินค้าและบริการ เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2					●						●		●		
3. กลุ่มสาระเครื่องมือดำเนินงาน																
3.1 การสื่อความหมายในการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	2		●					●						●		
3.2 การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและ เครือข่ายในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2	●							●						●	
3.3 เทคนิคการติดตามและวิเคราะห์ ขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ	2	●							●						●	

ตาราง 13 แสดงแผนที่ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ในรูปแบบสมรรถนะกับหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรการจัดฝึกอบรม แผน ข ระยะเวลา 4 วัน (วันละ 7 ชั่วโมง) (ต่อ)

กลุ่มสาระ/หน่วยการเรียนรู้	ชั่วโมง	ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ			ทักษะการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			ทักษะการสื่อสาร และประสาน ความร่วมมือ			ทักษะการ ประกอบการและ การตลาดเพื่อสังคม			ความรับผิดชอบต่อ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม		
		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
4. กลุ่มสาระเสริมประสบการณ์																
4.1 ปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เชิงประสบการณ์	2	●			●			●			●			●		
4.2 ปฏิบัติการสังเกตกรณีศึกษาในพื้นที่	7		●			●			●			●			●	

ตาราง 14 แสดงแผนที่ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ในรูปแบบสมรรถนะกับหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรการจัดฝึกอบรม แผน ค ระยะเวลา 3 วัน (วันละ 7 ชั่วโมง)

กลุ่มสาระ/หน่วยการเรียนรู้	ชั่วโมง	ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ			ทักษะการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			ทักษะการสื่อสาร และประสาน ความร่วมมือ			ทักษะการ ประกอบการและ การตลาดเพื่อสังคม			ความรับผิดชอบต่อ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม			
		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	
1. กลุ่มสาระพื้นฐาน																	
1.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	1		●		●												
1.2 การจัดการและพัฒนาทรัพยากร ท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1	●			●										●		
1.3 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	1	●			●										●		
1.4 ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	2	●			●										●		

ตาราง 14 แสดงแผนที่ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ในรูปแบบสมรรถนะกับหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรการจัดฝึกอบรม แผน ค ระยะเวลา 3 วัน (วันละ 7 ชั่วโมง) (ต่อ)

กลุ่มสาระ/หน่วยการเรียนรู้	ชั่วโมง	ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ			ทักษะการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			ทักษะการสื่อสาร และประสาน ความร่วมมือ			ทักษะการ ประกอบการและ การตลาดเพื่อสังคม			ความรับผิดชอบต่อ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม		
		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
2. กลุ่มสาระการจัดการเชิงธุรกิจ																
2.1 การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2					●						●		●		
2.2 การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1				●							●		●		
2.3 การพัฒนาสินค้าและบริการ เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2					●						●		●		
3. กลุ่มสาระเครื่องมือดำเนินงาน																
3.1 การสื่อความหมายในการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	1							●						●		
3.2 การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและ เครือข่ายในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2	●							●						●	
3.3 เทคนิคการติดตามและวิเคราะห์ ขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ	1	●						●						●		

ตาราง 14 แสดงแผนที่ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ในรูปแบบสมรรถนะกับหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรการจัดฝึกอบรม แผน ค ระยะเวลา 3 วัน (วันละ 7 ชั่วโมง) (ต่อ)

กลุ่มสาระ/หน่วยการเรียนรู้	ชั่วโมง	ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ			ทักษะการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			ทักษะการสื่อสาร และประสาน ความร่วมมือ			ทักษะการ ประกอบการและ การตลาดเพื่อสังคม			ความรับผิดชอบต่อ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม		
		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
4. กลุ่มสาระเสริมประสบการณ์																
4.1 ปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เชิงประสบการณ์	1	●			●			●			●			●		
4.2 ปฏิบัติการสังเกตกรณีศึกษาในพื้นที่	6		●			●			●			●			●	

ตาราง 15 แสดงแผนที่ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ในรูปแบบสมรรถนะกับหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรการจัดฝึกอบรม แผน ก ระยะเวลา 2 วัน (วันละ 7 ชั่วโมง)

กลุ่มสาระ/หน่วยการเรียนรู้	ชั่วโมง	ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ			ทักษะการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			ทักษะการสื่อสาร และประสาน ความร่วมมือ			ทักษะการ ประกอบการและ การตลาดเพื่อสังคม			ความรับผิดชอบต่อ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม			
		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	
1. กลุ่มสาระพื้นฐาน																	
1.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	1		●		●												
1.2 การจัดการและพัฒนาทรัพยากร ท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1	●			●										●		
1.3 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	1	●			●										●		
1.4 ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	2	●			●										●		

ตาราง 15 แสดงแผนที่ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ในรูปแบบสมรรถนะกับหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรการจัดฝึกอบรม แผน ก ระยะเวลา 2 วัน (วันละ 7 ชั่วโมง) (ต่อ)

กลุ่มสาระ/หน่วยการเรียนรู้	ชั่วโมง	ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ			ทักษะการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			ทักษะการสื่อสาร และประสาน ความร่วมมือ			ทักษะการ ประกอบการและ การตลาดเพื่อสังคม			ความรับผิดชอบต่อ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม		
		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
2. กลุ่มสาระการจัดการเชิงธุรกิจ																
2.1 การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2					●						●		●		
2.2 การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1				●							●		●		
2.3 การพัฒนาสินค้าและบริการ เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2					●						●		●		
3. กลุ่มสาระเครื่องมือดำเนินงาน																
3.1 การสื่อความหมายในการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	1							●						●		
3.2 การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและ เครือข่ายในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2	●							●						●	
3.3 เทคนิคการติดตามและวิเคราะห์ ขีดความสามารถในการรองรับของ ระบบนิเวศ	1	●						●						●		

ตาราง 15 แสดงแผนที่ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ในรูปแบบสมรรถนะกับหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรการจัดฝึกอบรม แผน ก ระยะเวลา 2 วัน (วันละ 7 ชั่วโมง) (ต่อ)

กลุ่มสาระ/หน่วยการเรียนรู้	ชั่วโมง	ความเข้าใจ ในการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ			ทักษะการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			ทักษะการสื่อสาร และประสาน ความร่วมมือ			ทักษะการ ประกอบการและ การตลาดเพื่อสังคม			ความรับผิดชอบต่อ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม		
		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
4. กลุ่มสาระเสริมประสบการณ์																
4.1 ปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เชิงประสบการณ์	-															
4.2 ปฏิบัติการสังเกตกรณีศึกษาในพื้นที่	-															

4. การประเมินการเรียนรู้ในการฝึกอบรม

4.1 ระดับผลการเรียนรู้และหลักเกณฑ์

การจัดฝึกอบรมให้ผู้รับการอบรมเกิดการเรียนรู้และผลลัพธ์การเรียนรู้ในลักษณะสมรรถนะที่พึงประสงค์ต้องมีการกำหนดระดับผลการเรียนรู้เพื่อใช้ในการประเมิน โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1) ระดับผลการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้

เป็นการพิจารณาผลการเรียนรู้ (Learning Output) ที่เกิดขึ้นกับผู้รับการอบรมซึ่งได้รับการเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในหลักสูตร โดยการวัดระดับพฤติกรรมเมื่อเสร็จสิ้นการฝึกอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ระดับผลการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้แบ่งเป็น

ตาราง 16 แสดงระดับผลการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้และหลักเกณฑ์การวัดระดับผลการเรียนรู้

สัญลักษณ์	ระดับผลการเรียนรู้	หลักเกณฑ์
ผ	ผ่านการอบรม	ผู้รับการอบรมเข้าร่วมเรียนรู้ครบตามเวลาอย่างน้อยร้อยละ 80 และได้ทำกิจกรรมครบตามที่กำหนดของหน่วยการเรียนรู้ โดยได้รับคะแนนจากการเรียนรู้และกิจกรรมอย่างน้อยร้อยละ 70
ข	เข้ารับการอบรม	ผู้รับการอบรมเข้าร่วมเรียนรู้ในการอบรมครบตามเวลาที่กำหนดของหน่วยการเรียนรู้
ม	ไม่ผ่านการอบรม	ผู้รับการอบรมไม่ได้เข้าร่วมเรียนรู้ครบตามเวลา หรือไม่ได้ผ่านการเรียนรู้ และไม่ผ่านการทำกิจกรรม โดยไม่ได้รับคะแนนจากการเรียนรู้ที่กำหนดในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

ระดับผลการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้จะบันทึกลงในรายงานผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรฝึกอบรมของผู้รับการอบรมแต่ละราย

2) ระดับผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตร

เป็นการพิจารณาผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcome) หรือผลสำเร็จในภาพรวม ในลักษณะของสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้รับการอบรมซึ่งเปลี่ยนแปลงไป โดยวัดระดับพฤติกรรมหรือขีดความสามารถตามความต้องการที่สูงขึ้น หลังจากผู้รับการอบรมได้เรียนรู้สำเร็จครบถ้วนตามหลักสูตรที่กำหนด ระดับผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตร แบ่งเป็น

ตาราง 17 แสดงหลักเกณฑ์และระดับผลลัพธ์การเรียนรู้

ระดับผลลัพธ์การเรียนรู้	หลักเกณฑ์
ร่วมรับการอบรมในหลักสูตร	ผู้รับการอบรมได้รับผลการเรียนรู้ “ข” ในหน่วยการเรียนรู้ใด หน่วยการเรียนรู้หนึ่ง และไม่มีผลการเรียนรู้ “ม”
สำเร็จการอบรมตามหลักสูตร	ผู้รับการอบรมได้รับผลการเรียนรู้ “ผ” ครบในทุกหน่วยการเรียนรู้

ระดับผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตรจะได้รับการระบุในประกาศนียบัตรซึ่งจะมอบให้ผู้รับการอบรมที่ผ่านเกณฑ์ร่วมรับการอบรม หรือสำเร็จการอบรมแต่ละรายหลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรม สำหรับผู้รับการอบรมที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดข้างต้นจะไม่ได้รับประกาศนียบัตรจะได้รับเพียงรายงานผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรฝึกอบรม

4.2 แนวทางการประเมินการเรียนรู้ในการฝึกอบรม

ให้ผู้จัดการฝึกอบรมดำเนินการประเมินการเรียนรู้ในการฝึกอบรมตามแนวทางที่กำหนดดังต่อไปนี้

- 1) ผู้รับการอบรมต้องมีเวลาในการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้อย่างน้อยร้อยละ 80 ของเวลาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้
- 2) ผู้รับการอบรมต้องมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยทำกิจกรรมหรือปฏิบัติการ หรือจัดทำผลงานตามที่ได้รับมอบหมาย
- 3) ผู้รับการอบรมต้องได้รับการประเมินการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ตามวิธีการประเมินผลที่กำหนด โดยต้องได้ระดับผลการเรียนรู้ตามหลักเกณฑ์
- 4) ผลการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะนำมาสรุปรวมเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ โดยผู้รับการอบรมต้องได้ระดับผลการเรียนรู้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดจึงได้รับประกาศนียบัตร
- 5) นอกจากการประเมินการเรียนรู้ในการฝึกอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้แล้ว อาจให้ผู้รับการอบรมประเมินตนเองทั้งก่อนและหลังการอบรมในลักษณะการประเมินสมรรถนะตามรายการสมรรถนะที่กำหนด เพื่อสังเกตพัฒนาการและความก้าวหน้าด้วย
- 6) เมื่อสิ้นสุดการอบรมต้องมีการประเมินการจัดการฝึกอบรม โดยการประเมินความพึงพอใจของผู้รับการฝึกอบรมที่มีต่อการจัดการฝึกอบรม ซึ่งครอบคลุมประเด็นดังนี้ สถานที่และการอำนวยความสะดวก การให้บริการ วิทยากร เอกสารและสื่อประกอบการฝึกอบรม ระยะเวลาในการฝึกอบรม สาระที่ได้รับ และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งเปิดรับข้อเสนอแนะจากผู้รับการอบรมด้วย

4.3 การสอบทวนผลการเรียนรู้และผลลัพธ์การเรียนรู้จากการฝึกอบรม

1) การสอบทวนผลการเรียนรู้ระหว่างการฝึกอบรม

ให้ผู้จัดการฝึกอบรมมีหน้าที่รับผิดชอบในการวางแผน การจัดการฝึกอบรม ประสานงาน การจัดการฝึกอบรม ควบคุมการจัดการฝึกอบรมให้เป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนด ติดตามประเมินผล การฝึกอบรม และสรุปผลการดำเนินการจัดฝึกอบรม

ในระหว่างการฝึกอบรมควรมีการสังเกตการณ์ฝึกอบรม และสุ่มสอบถามผู้รับการอบรมถึง สิ่งที่ได้รับจากการฝึกอบรม ปัญหาอุปสรรคในการเรียนรู้ และดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ได้รับทราบ โดยบันทึก ข้อมูลจากการสังเกตและสุ่มสอบถามเป็นรายวันทุกวันที่จัดฝึกอบรม

2) การสอบทวนผลลัพธ์การเรียนรู้หลังการฝึกอบรม

หลังจากการฝึกอบรมเสร็จสิ้นแล้วอย่างน้อย 1 เดือน แต่ไม่เกิน 3 เดือน ผู้จัดการฝึกอบรม ควรดำเนินการสอบทวนผลลัพธ์การเรียนรู้หลักการฝึกอบรม โดยการสุ่มสอบถามผู้รับการอบรมถึงการนำผล จากการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์ ปัญหาอุปสรรคในการนำผลการฝึกอบรมไปใช้ และข้อเสนอแนะเพื่อ ใช้เป็นข้อมูลประกอบการประเมินผลโครงการฝึกอบรม

ส่วนที่ 5 แนวทางการจัดการฝึกอบรม และรักษามาตรฐานหลักสูตร

1. แนวทางการจัดการฝึกอบรม

1.1 การดำเนินการก่อนการฝึกอบรมผู้จัดการฝึกอบรมควรจัดทำร่างแผนการฝึกอบรมตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนด ที่ระบุ วัน เวลา สถานที่ และจำนวนผู้รับการอบรม พร้อมรายชื่อวิทยากร

1.2 การดำเนินการระหว่างการฝึกอบรม

1) ผู้จัดการฝึกอบรมดำเนินการจัดการฝึกอบรมตามแผนการฝึกอบรม โดยกำกับดูแลให้ผู้รับการอบรมได้เรียนรู้ตามสาระที่กำหนดในหลักสูตรและแผนการฝึกอบรม

2) ผู้จัดการฝึกอบรมสามารถปรับแผนการฝึกอบรมได้หากมีความจำเป็น เช่น การเปลี่ยนแปลงวิทยากรเนื่องจากติดภารกิจสำคัญ การเลื่อนวันฝึกอบรม เป็นต้น ทั้งนี้ต้องไม่กระทบกับสาระสำคัญในการจัดฝึกอบรม

3) ในการจัดฝึกอบรมผู้จัดการฝึกอบรมควรดำเนินการให้มีการประเมินการเรียนรู้ผู้รับการอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้เพื่อวัดระดับผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดในหลักสูตร และบันทึกผลในรายงานผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรฝึกอบรมของผู้รับการอบรมแต่ละราย

4) ในระหว่างการจัดฝึกอบรมผู้จัดการฝึกอบรมควรดำเนินการสอบทวนผลการเรียนรู้ระหว่างการฝึกอบรม และบันทึกข้อมูลตามที่กำหนดในหลักสูตรทุกวันที่มีการจัดฝึกอบรม

1.3 การดำเนินการหลังการฝึกอบรม

1) เมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมให้ผู้จัดการฝึกอบรมนำผลการประเมินการเรียนรู้ของผู้รับการอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้มาประมวลและสรุปเพื่อประเมินระดับผลลัพธ์การเรียนรู้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในหลักสูตร

2) ผู้จัดการฝึกอบรมให้ผู้รับการอบรมประเมินผลการจัดการฝึกอบรมโดยประเมินความพึงพอใจตามที่กำหนดในหลักสูตร

3) ผู้จัดการฝึกอบรมอาจให้ผู้รับการอบรมประเมินตนเองทั้งก่อนและหลังการอบรม ในลักษณะการประเมินสมรรถนะตามรายการสมรรถนะที่กำหนด เพื่อนำผลการประเมินตนเองก่อนและหลังมาเปรียบเทียบสังเกตพัฒนาการและความก้าวหน้า

4) ผู้จัดการฝึกอบรมควรดำเนินการสอบทวนผลลัพธ์การเรียนรู้หลังการฝึกอบรมหลังจากการฝึกอบรมเสร็จสิ้นแล้วอย่างน้อย 1 เดือน แต่ไม่เกิน 3 เดือนตามที่กำหนดในหลักสูตร

5) ผู้จัดการฝึกอบรมควรจัดทำรายงานผลการจัดฝึกอบรม ประกอบด้วย แผนการฝึกอบรม (บันทึกการเปลี่ยนแปลงแผนการฝึกอบรมพร้อมเหตุผล ถ้ามี) รายชื่อผู้เข้ารับการอบรมพร้อมตำแหน่งและการติดต่อ รายงานสรุปผลการประเมินการเรียนรู้และผลลัพธ์การเรียนรู้ของกลุ่มผู้รับการอบรม บันทึกการสอบทวนผลการเรียนรู้ระหว่างการฝึกอบรม สรุปผลการประเมินความพึงพอใจของผู้รับการอบรม และบันทึกผลการสอบทวนผลลัพธ์การเรียนรู้หลังการฝึกอบรมให้แล้วเสร็จ และส่งรายงานผลให้กรมการท่องเที่ยวยอมรับทราบหลังเสร็จสิ้นการจัดฝึกอบรม

วิทยาการฝึกอบรมถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการจัดการฝึกอบรม และทำให้การเรียนรู้เกิดผลลัพธ์ตามความคาดหวัง ดังนั้นผู้จัดการฝึกอบรมควรสรรหาวิทยาการฝึกอบรมที่มีคุณลักษณะดังนี้

1) ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เป็นนักวิชาการ อาจารย์ นักวิจัยที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ด้านการท่องเที่ยว หรือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การจัดการสิ่งแวดล้อม การพัฒนาสังคม การจัดการธุรกิจเพื่อสังคม การสื่อสารมวลชน การออกแบบผลิตภัณฑ์และบริการเพื่อการท่องเที่ยว เป็นต้น หากเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทในสาขาที่เกี่ยวข้อง มีประสบการณ์ การสอน การวิจัย การบริการ วิชาการ หรือผลงานด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี

หากเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทในสาขาอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง ต้องมีประสบการณ์ การสอน การวิจัย การบริการวิชาการ หรือผลงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี

เป็นนักวิชาการ อาจารย์ นักวิจัยที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านการท่องเที่ยว หรือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง ดังกล่าว ต้องมีประสบการณ์การสอน การวิจัย การบริการ วิชาการ หรือผลงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี

2) ผู้มีประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เป็นผู้ที่ไม่มีคุณวุฒิการศึกษาตามที่กำหนดในกลุ่มผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่เป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือด้านที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาชุมชน การประกอบธุรกิจเพื่อสังคมหรือกิจกรรมธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้นำกลุ่มหรือเครือข่ายเพื่อสังคม การสื่อสารเพื่อสังคม การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น และมีประสบการณ์ที่แสดงถึงความชำนาญไม่น้อยกว่า 5 ปี ทั้งนี้ต้องมี ผลงานที่โดดเด่น หรือเป็นที่ยอมรับอย่างน้อยในระดับพื้นที่

รายละเอียดหน่วยการเรียนรู้

1. กลุ่มสาระพื้นฐาน

หน่วยการเรียนรู้	1.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	
กลุ่มสาระ	พื้นฐาน	
คำอธิบาย โดยสังเขป	ความหมาย วัตถุประสงค์ ลักษณะ องค์ประกอบ หลักการท่องเที่ยว ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และกรณีตัวอย่างการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ	
วัตถุประสงค์เชิง พฤติกรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1) เพื่อให้ผู้รับการอบรมเข้าใจในแนวคิดและหลักการของการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยอธิบายและนำแนวคิดไปใช้เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติหน้าที่ได้ 2) เพื่อให้ผู้รับการอบรมตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยแสดงถึงแนวทางในการใช้ประโยชน์และดูแลระบบนิเวศได้ 	
เนื้อหาการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1) ความหมาย องค์ประกอบ ประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว 2) วัตถุประสงค์ องค์ประกอบ และหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3) ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความสำคัญต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม 4) ปัญหา อุปสรรค โอกาส และแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 5) กรณีตัวอย่างการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ 	
กลุ่มเป้าหมาย	☒ ภาครัฐ: เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ☒ ภาคเอกชน: ผู้ประกอบการ ผู้บริหาร และพนักงานในธุรกิจท่องเที่ยว ☒ ภาคประชาชน: ผู้นำชุมชน ประชาชน ชุมชน กลุ่มชมรมการท่องเที่ยว	
วิธีการเรียนรู้	วิธีการประเมินการเรียนรู้	
☒ การบรรยาย ☒ การศึกษากรณี ☐ การอภิปราย ☐ การระดมสมอง ☐ การแสดงบทบาทสมมติ ☐ การใช้เกมธุรกิจ ☐ ทักษะศึกษา	☒ การทดสอบ ☒ การทวนสอบด้วยการถาม-ตอบ ☐ การสังเกตการณ์มีส่วนร่วม ☒ การสังเกตผลพฤติกรรมการเรียนรู้ ☐ การสังเกตผลงานที่มอบหมาย	

หน่วยการเรียนรู้	1.2 การจัดการและพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
กลุ่มสาระ	พื้นฐาน
คำอธิบาย โดยสังเขป	ความหมาย ความสำคัญ วัตถุประสงค์ ประเภท หลักการจัดการและพัฒนาทรัพยากร แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน สถานการณ์ของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เชิงนิเวศในประเทศไทย แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ การสร้างจิตสำนึก ในการรักษาและฟื้นฟูระบบนิเวศ และกรณีศึกษา
วัตถุประสงค์เชิง พฤติกรรม	1) เพื่อให้ผู้รับการอบรมเข้าใจหลักการ สถานการณ์ ของการจัดการพัฒนาทรัพยากร แหล่งท่องเที่ยว โดยสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกระบวนการและพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างเป็นระบบ 2) เพื่อให้ผู้รับการอบรมเกิดจิตสำนึกที่ดี ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการและ พัฒนาทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
เนื้อหาการเรียนรู้	1) ความหมาย ความสำคัญ วัตถุประสงค์ ประเภท หลักการจัดการและพัฒนาทรัพยากร แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน 2) สถานการณ์ของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย 3) การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแนวใหม่ที่มีความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนต่อการจัดการและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เชิงนิเวศ 4) แนวทางและกลยุทธ์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีคุณภาพและไม่เกิดผล กระทบต่อสิ่งแวดล้อม 5) กรณีการจัดการและพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในประเทศไทย
กลุ่มเป้าหมาย	☒ ภาครัฐ: เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ☒ ภาคเอกชน: ผู้ประกอบการ ผู้บริหาร และพนักงานในธุรกิจท่องเที่ยว ☒ ภาคประชาชน: ผู้นำชุมชน ประชาชน ชุมชน กลุ่มชมรมการท่องเที่ยว
วิธีการเรียนรู้	วิธีการประเมินการเรียนรู้
☒ การบรรยาย ☒ การศึกษากรณี ☐ การอภิปราย ☐ การระดมสมอง ☐ การแสดงบทบาทสมมติ ☐ การใช้เกมธุรกิจ ☐ ทักษะศึกษา	☐ การทดสอบ ☒ การทวนสอบด้วยการถาม-ตอบ ☐ การสังเกตการณ์มีส่วนร่วม ☒ การสังเกตผลพฤติกรรมการเรียนรู้ ☐ การสังเกตผลงานที่มอบหมาย

หน่วยการเรียนรู้	1.3 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	
กลุ่มสาระ	พื้นฐาน	
คำอธิบาย โดยสังเขป	หลักการ ความสำคัญ องค์ประกอบของมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มาตรฐานและดัชนีชี้วัดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และกรณีศึกษา แหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยที่ได้มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	
วัตถุประสงค์เชิง พฤติกรรม	1) เพื่อให้ผู้รับการอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการกำหนดกลยุทธ์การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ได้ตามองค์ประกอบของมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดจิตสำนึกต่อการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการใช้พื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน	
เนื้อหาการเรียนรู้	1) หลักการ ความสำคัญ และองค์ประกอบของมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) การกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวและดัชนีชี้วัดมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3) กรณีการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยที่ได้มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	
กลุ่มเป้าหมาย	☒ ภาครัฐ: เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ☒ ภาคเอกชน: ผู้ประกอบการ ผู้บริหาร และพนักงานในธุรกิจท่องเที่ยว ☒ ภาคประชาชน: ผู้นำชุมชน ประชาชนชุมชน กลุ่มชมรมการท่องเที่ยว	
วิธีการเรียนรู้	วิธีการประเมินการเรียนรู้	
☒ การบรรยาย ☒ การศึกษากรณี ☐ การอภิปราย ☐ การระดมสมอง ☐ การแสดงบทบาทสมมติ ☐ การใช้เกมธุรกิจ ☐ ทักษะศึกษา	☐ การทดสอบ ☒ การทวนสอบด้วยการถาม-ตอบ ☐ การสังเกตการณ์มีส่วนร่วม ☒ การสังเกตผลพฤติกรรมการเรียนรู้ ☐ การสังเกตผลงานที่มอบหมาย	

หน่วยการเรียนรู้	1.4 ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
กลุ่มสาระ	พื้นฐาน
คำอธิบาย โดยสังเขป	ความหมาย ความสำคัญ หลักการ มาตรการดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในแหล่งท่องเที่ยว ประเภทของปัญหาที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัย การบริหารจัดการกรณีฉุกเฉินที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว
วัตถุประสงค์เชิง พฤติกรรม	1) เพื่อให้ผู้รับการอบรมเกิดความรู้และทักษะด้านการจัดการความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยสามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม 2) เพื่อให้ผู้รับการอบรมเกิดจิตสำนึกและตระหนักถึงการจัดการความปลอดภัยตามมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อย่างมีประสิทธิภาพ
เนื้อหาการเรียนรู้	1) หลักการ ความสำคัญ ลักษณะปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) การกำหนดมาตรการดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3) การจัดกิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัย 4) การบริหารจัดการกรณีฉุกเฉินอย่างมีประสิทธิภาพ 5) กรณีการศึกษาการจัดการความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย
กลุ่มเป้าหมาย	☒ ภาครัฐ: เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ☒ ภาคเอกชน: ผู้ประกอบการ ผู้บริหาร และพนักงานในธุรกิจท่องเที่ยว ☒ ภาคประชาชน: ผู้นำชุมชน ประชาชนชุมชน กลุ่มชมรมการท่องเที่ยว
วิธีการเรียนรู้	วิธีการประเมินการเรียนรู้
☒ การบรรยาย ☒ การศึกษากรณี ☐ การอภิปราย ☐ การระดมสมอง ☒ การแสดงบทบาทสมมติ ☐ การใช้เกมธุรกิจ ☐ ทักษะศึกษา	☐ การทดสอบ ☒ การทวนสอบด้วยการถาม-ตอบ ☐ การสังเกตการมีส่วนร่วม ☒ การสังเกตผลพฤติกรรมการเรียนรู้ ☒ การสังเกตผลงานที่มอบหมาย

2. กลุ่มสาระการจัดการเชิงธุรกิจ

หน่วยการเรียนรู้	2.1 การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
กลุ่มสาระ	การจัดการเชิงธุรกิจ
คำอธิบายโดยสังเขป	ความหมาย การตลาดในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ลักษณะ ส่วนประกอบของตลาดท่องเที่ยว พฤติกรรมผู้บริโภคและส่วนแบ่งทางการตลาด การจัดการปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด การส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยว
วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	1) เพื่อให้ผู้รับการอบรมเข้าใจในการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยสามารถกำหนดกลยุทธ์ได้ 2) เพื่อให้ผู้รับการอบรมตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยแสดงถึงแนวทางในการใช้ประโยชน์และดูแลระบบนิเวศได้
เนื้อหาการเรียนรู้	1) แนวคิดการตลาดการท่องเที่ยว และองค์ประกอบทางการตลาดการท่องเที่ยว 2) การกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ การเลือกการตลาดเป้าหมาย การพัฒนาส่วนผสมทางการตลาด การส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยว 3) พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเพื่อการตลาดการท่องเที่ยว การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการตลาด การพยากรณ์ตลาดการท่องเที่ยว 4) กรณีศึกษาการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่น่าสนใจ
กลุ่มเป้าหมาย	☒ ภาครัฐ: เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ☒ ภาคเอกชน: ผู้ประกอบการ ผู้บริหาร และพนักงานในธุรกิจท่องเที่ยว ☒ ภาคประชาชน: ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน กลุ่มชมรมการท่องเที่ยว
วิธีการเรียนรู้	วิธีการประเมินการเรียนรู้
☒ การบรรยาย ☒ การศึกษากรณี ☐ การอภิปราย ☐ การระดมสมอง ☐ การแสดงบทบาทสมมติ ☐ การใช้เกมธุรกิจ ☐ ทักษะศึกษา	☒ การทดสอบ ☒ การทวนสอบด้วยการถาม-ตอบ ☐ การสังเกตการณ์มีส่วนร่วม ☒ การสังเกตผลพฤติกรรมการเรียนรู้ ☐ การสังเกตผลงานที่มอบหมาย

หน่วยการเรียนรู้	2.2 การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	
กลุ่มสาระ	การจัดการเชิงธุรกิจ	
คำอธิบาย โดยสังเขป	องค์ประกอบของธุรกิจท่องเที่ยว แนวคิดการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว ปัจจัยในการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ	
วัตถุประสงค์เชิง พฤติกรรม	1) เพื่อจัดทำแนวทาง กลยุทธ์การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ 2) สามารถพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไปสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	
เนื้อหาการเรียนรู้	1) ความหมาย องค์ประกอบที่สำคัญของธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) สถานการณ์ของธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในปัจจุบันที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ เช่น การท่องเที่ยวโดยชุมชน 3) แนวคิด จริยธรรม จิตสำนึก ในการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4) ปัจจัยในการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น นวัตกรรม เทคโนโลยี มาตรการด้านสิ่งแวดล้อม 5) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	
กลุ่มเป้าหมาย	☒ ภาครัฐ: เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ☒ ภาคเอกชน: ผู้ประกอบการ ผู้บริหาร และพนักงานในธุรกิจท่องเที่ยว ☒ ภาคประชาชน: ผู้นำชุมชน ประชาชน ชุมชน กลุ่มชมรมการท่องเที่ยว	
วิธีการเรียนรู้	☒ การบรรยาย ☒ การศึกษากรณี ☐ การอภิปราย ☐ การระดมสมอง ☐ การแสดงบทบาทสมมติ ☐ การใช้เกมธุรกิจ ☐ ทักษะศึกษา	วิธีการประเมินการเรียนรู้ ☒ การทดสอบ ☒ การทวนสอบด้วยการถาม-ตอบ ☐ การสังเกตการณ์มีส่วนร่วม ☒ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ ☐ การสังเกตผลงานที่มอบหมาย

หน่วยการเรียนรู้	2.3 การพัฒนาสินค้าและบริการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	
กลุ่มสาระ	การจัดการเชิงธุรกิจ	
คำอธิบายโดยสังเขป	ประเภทของสินค้าและบริการ แนวทางการพัฒนาสินค้าโดยชุมชน ขั้นตอนการพัฒนาประเภทสินค้าและบริการ กระบวนการและเทคนิคการพัฒนา การสร้างความเชื่อมโยงของสินค้าและบริการ การสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว และกรณีศึกษาการพัฒนาสินค้าและบริการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่น่าสนใจ	
วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	1) เพื่อให้สามารถนำความรู้ความเข้าใจไปกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาสินค้าและบริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน 2) เพื่อพัฒนาสินค้า/บริการให้เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยว	
เนื้อหาการเรียนรู้	1) ประเภทสินค้า/บริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) กระบวนการ เทคนิคการพัฒนาสินค้าและบริการโดยชุมชน 3) การสร้างความเชื่อมโยงของสินค้าและบริการ 4) การสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว 5) กรณีตัวอย่างสินค้าและบริการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่น่าสนใจ	
กลุ่มเป้าหมาย	☒ ภาครัฐ: เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ☒ ภาคเอกชน: ผู้ประกอบการ ผู้บริหาร และพนักงานในธุรกิจท่องเที่ยว ☒ ภาคประชาชน: ผู้นำชุมชน ประชาชน ชุมชน กลุ่มชมรมการท่องเที่ยว	
วิธีการเรียนรู้	วิธีการประเมินการเรียนรู้	
☐ การบรรยาย ☒ การศึกษากรณี ☒ การอภิปราย ☐ การระดมสมอง ☐ การแสดงบทบาทสมมติ ☒ การใช้เกมธุรกิจ ☐ ทักษะศึกษา	☐ การทดสอบ ☒ การทวนสอบด้วยการถาม-ตอบ ☐ การสังเกตการณ์มีส่วนร่วม ☒ การสังเกตผลพฤติกรรมการเรียนรู้ ☐ การสังเกตผลงานที่มอบหมาย	

3. กลุ่มสาระเครื่องมือดำเนินงาน

หน่วยการเรียนรู้	3.1 การสื่อความหมายในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	
กลุ่มสาระ	เครื่องมือดำเนินงาน	
คำอธิบาย โดยสังเขป	หลักพื้นฐานของการสื่อความหมาย แนวทางการพัฒนาเส้นทางสื่อความหมาย การสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากร กลยุทธ์การสื่อความหมายให้เกิดความร่วมมือ และกรณีศึกษา	
วัตถุประสงค์เชิง พฤติกรรม	<p>1) เพื่อให้ผู้รับการอบรมเข้าใจหลักการพื้นฐานของการสื่อความหมาย มีความสามารถในการถ่ายทอดสาระสำคัญไปสู่บุคคลอื่นได้อย่างถูกต้อง เกิดสัมพันธภาพความร่วมมือ และระดมการสนับสนุนให้เกิดการขยายเครือข่ายในการขับเคลื่อน การดำเนินงานได้อย่างเข้มแข็งและเป็นระบบ</p> <p>2) เพื่อให้ผู้รับการอบรมนำเทคนิคและวิธีการที่เหมาะสมสร้างความตระหนักให้ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ</p>	
เนื้อหาการเรียนรู้	<p>1) หลักพื้นฐาน ความหมาย ความสำคัญ วัตถุประสงค์ รูปแบบ ประเภท เงื่อนไขของการสื่อความหมายในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</p> <p>2) แนวทางการพัฒนาเส้นทางสื่อความหมายในเขตท่องเที่ยว เส้นทางสื่อความหมาย กระบวนการพัฒนาเส้นทางสื่อความหมาย</p> <p>3) การสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากร เป้าหมาย กระบวนการขั้นตอนการดำเนินงาน</p> <p>4) กลยุทธ์การสื่อความหมายให้เกิดความร่วมมือ เช่น การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม หลักการสื่อสาร แบบจำลอง ช่องทางการสื่อสาร ขั้นตอนในการปฏิบัติการสื่อสาร</p> <p>5) กรณีศึกษาเทคนิคและวิธีการถ่ายทอดความรู้ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่น่าสนใจ</p>	
กลุ่มเป้าหมาย	☒ ภาครัฐ: เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ☒ ภาคเอกชน: ผู้ประกอบการ ผู้บริหาร และพนักงานในธุรกิจท่องเที่ยว ☒ ภาคประชาชน: ผู้นำชุมชน ประชาชน ชุมชน กลุ่มชมรมการท่องเที่ยว	
วิธีการเรียนรู้	☒ การบรรยาย ☒ การศึกษากรณี ☐ การอภิปราย ☐ การระดมสมอง ☒ การแสดงบทบาทสมมติ ☐ การใช้เกมธุรกิจ ☐ ทักษะศึกษา	วิธีการประเมินการเรียนรู้ ☐ การทดสอบ ☒ การทวนสอบด้วยการถาม-ตอบ ☒ การสังเกตการมีส่วนร่วม ☒ การสังเกตผลพฤติกรรมการเรียนรู้ ☒ การสังเกตผลงานที่มอบหมาย

หน่วยการเรียนรู้	3.2 การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
กลุ่มสาระ	เครื่องมือดำเนินงาน
คำอธิบาย โดยสังเขป	ความหมาย ความสำคัญ รูปแบบ ขั้นตอน กระบวนการ เครื่องมือวัดการมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่าย องค์กรประกอบ ลักษณะของเครือข่าย การจัดการ ปัจจัยความสำเร็จ เทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา เครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่น่าสนใจในประเทศไทย และการระดมความคิดเห็น เพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในลักษณะเครือข่าย
วัตถุประสงค์เชิง พฤติกรรม	1) เพื่อให้ผู้รับการอบรมเข้าใจแนวคิดการมีส่วนร่วมและเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดการสร้างความร่วมมือในการขับเคลื่อน การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อย่างมีคุณภาพสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว 2) เพื่อให้ผู้รับการอบรมเกิดทัศนคติ และตระหนักถึงความสำคัญต่อการวางแผนพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เกิดความยั่งยืนในระดับพื้นที่ร่วมกัน
เนื้อหาการเรียนรู้	1) ความหมาย ความสำคัญ รูปแบบ ขั้นตอน กระบวนการเชิงลึก เครื่องมือวัด การมีส่วนร่วม ของผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) การสร้างเครือข่าย องค์กรประกอบ ลักษณะของเครือข่าย การจัดการ ปัจจัย ความสำเร็จ เทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3) กรณีศึกษาเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่น่าสนใจในประเทศไทย 4) การระดมความคิดเห็นเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบเครือข่าย
กลุ่มเป้าหมาย	☒ ภาครัฐ: เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ☒ ภาคเอกชน: ผู้ประกอบการ ผู้บริหาร และพนักงานในธุรกิจท่องเที่ยว ☒ ภาคประชาชน: ผู้นำชุมชน ประชาชน ชุมชน กลุ่มชมรมการท่องเที่ยว
วิธีการเรียนรู้	วิธีการประเมินการเรียนรู้
☒ การบรรยาย ☒ การศึกษากรณี ☐ การอภิปราย ☒ การระดมสมอง ☐ การแสดงบทบาทสมมติ ☐ การใช้เกมธุรกิจ ☐ ทัศนศึกษา	☐ การทดสอบ ☒ การทวนสอบด้วยการถาม-ตอบ ☒ การสังเกตการมีส่วนร่วม ☒ การสังเกตผลพฤติกรรมการเรียนรู้ ☒ การสังเกตผลงานที่มอบหมาย

หน่วยการเรียนรู้	3.3 เทคนิคการติดตามและวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ	
กลุ่มสาระ	เครื่องมือดำเนินงาน	
คำอธิบายโดยสังเขป	หลักการติดตามระบบนิเวศ ลักษณะทั่วไป กระบวนการ ตัวชี้วัด เครื่องมือในการติดตามระบบนิเวศ เทคนิคการติดตาม ความหมายของขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว ลักษณะ องค์ประกอบ เกณฑ์การพิจารณา การจัดลำดับขีดความสามารถประเมินขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว และอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิคการติดตามและขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	
วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	<p>1) เพื่อให้ผู้รับการอบรมเข้าใจแนวคิดการติดตามระบบนิเวศและขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว โดยสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ด้านการติดตามระบบนิเวศไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจเพื่อจัดการกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้</p> <p>2) เพื่อให้ผู้รับการอบรมเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ระบบนิเวศ และสามารถปฏิบัติการดูแลระบบนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้</p>	
เนื้อหาการเรียนรู้	<p>1) หลักการติดตามระบบนิเวศ ลักษณะทั่วไป กระบวนการ ตัวชี้วัด เครื่องมือในการติดตามระบบนิเวศ และเทคนิคการติดตามความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ</p> <p>2) ความหมายของขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว ลักษณะ องค์ประกอบ เกณฑ์การพิจารณา การจัดลำดับขีดความสามารถ และการประเมินขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว</p> <p>3) อภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิคการติดตามและขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</p>	
กลุ่มเป้าหมาย	☒ ภาครัฐ: เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ☒ ภาคเอกชน: ผู้ประกอบการ ผู้บริหาร และพนักงานในธุรกิจท่องเที่ยว ☒ ภาคประชาชน: ผู้นำชุมชน ประชาชน ชุมชน กลุ่มชมรมการท่องเที่ยว	
วิธีการเรียนรู้	วิธีการประเมินการเรียนรู้	
☒ การบรรยาย ☐ การศึกษากรณี ☒ การอภิปราย ☐ การระดมสมอง ☐ การแสดงบทบาทสมมติ ☐ การใช้เกมธุรกิจ ☐ ทักษะศึกษา	☐ การทดสอบ ☒ การทวนสอบด้วยการถาม-ตอบ ☐ การสังเกตการณ์มีส่วนร่วม ☒ การสังเกตผลพฤติกรรมการเรียนรู้ ☒ การสังเกตผลงานที่มอบหมาย	

4. กลุ่มสาระเสริมประสบการณ์

หน่วยการเรียนรู้	4.1 ปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงประสบการณ์	
กลุ่มสาระ	เสริมประสบการณ์	
คำอธิบาย โดยสังเขป	ศึกษาประเด็น และกรณีศึกษาทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย โดยยกประเด็นในแต่ละเหตุการณ์ขึ้นมาวิพากษ์เพื่อให้เกิดการระดมความคิดเชิงวิชาการ และก้าวทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงทางบริบททางสังคม	
วัตถุประสงค์เชิง พฤติกรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1) เพื่อให้ผู้รับการอบรมสามารถวิเคราะห์และวิพากษ์ปัญหาด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เกิดขึ้นทั้งในอดีตและปัจจุบัน รวมทั้งแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาได้ต่อไป 2) เพื่อให้ผู้รับการอบรมมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน และประยุกต์ใช้ความรู้จากสื่อ และใช้สื่อได้อย่างถูกต้อง 	
เนื้อหาการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1) ศึกษาสภาพปัญหาและความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากกรณีตัวอย่างการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่น่าสนใจในประเทศไทย 2) วิเคราะห์สถานการณ์ในปัจจุบันและแนวโน้มด้านต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3) แบ่งกลุ่มระดมสมองเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ประสบความสำเร็จ 	
กลุ่มเป้าหมาย	☒ ภาครัฐ: เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ☒ ภาคเอกชน: ผู้ประกอบการ ผู้บริหาร และพนักงานในธุรกิจท่องเที่ยว ☒ ภาคประชาชน: ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน กลุ่มชมรมการท่องเที่ยว	
วิธีการเรียนรู้	☐ การบรรยาย ☒ การศึกษากรณี ☒ การอภิปราย ☒ การระดมสมอง ☐ การแสดงบทบาทสมมติ ☐ การใช้เกมธุรกิจ ☐ ทักษะศึกษา	วิธีการประเมินการเรียนรู้ ☐ การทดสอบ ☒ การทวนสอบด้วยการถาม-ตอบ ☒ การสังเกตการณ์มีส่วนร่วม ☒ การสังเกตผลพฤติกรรมการเรียนรู้ ☐ การสังเกตผลงานที่มอบหมาย

หน่วยการเรียนรู้	4.2 ปฏิบัติการสังเกตกรณีศึกษาในพื้นที่	
กลุ่มสาระ	เสริมประสบการณ์	
คำอธิบาย โดยสังเขป	การศึกษาดูงานแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญ น่าสนใจ และมีการกระจายรายได้ อย่างเป็นธรรมทั้งในและต่างประเทศ การระดมความคิด และวิเคราะห์ปัญหาด้าน ระบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อม และด้านการท่องเที่ยวที่ได้รับจาก ประสบการณ์ตรง	
วัตถุประสงค์เชิง พฤติกรรม	1) เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม ได้เพิ่มพูนประสบการณ์จากการดูงานด้าน การส่งเสริม อนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว 2) เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมและดูงาน ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ทักษะและ ประสบการณ์ระหว่างกัน และระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับนักวิชาการผู้ให้การอบรม ในโครงการ 3) เพื่อเสริมสร้างศักยภาพนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและบริหารจัดการด้าน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	
เนื้อหาการเรียนรู้	1) จัดกิจกรรมศึกษาดูงานด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความสำคัญและ น่าสนใจ และมีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมทั้งในหรือต่างประเทศ 2) แบ่งกลุ่มระดมสมองเพื่อวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องการบริหาร จัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3) นำผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาวิเคราะห์ ถอดบทเรียน และสรุปผลการดำเนินงาน	
กลุ่มเป้าหมาย	☒ ภาครัฐ: เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ☒ ภาคเอกชน: ผู้ประกอบการ ผู้บริหาร และพนักงานในธุรกิจท่องเที่ยว ☒ ภาคประชาชน: ผู้นำชุมชน ประชาชนชุมชน กลุ่มชมรมการท่องเที่ยว	
วิธีการเรียนรู้	วิธีการประเมินการเรียนรู้	
☐ การบรรยาย ☒ การศึกษากรณี ☐ การอภิปราย ☒ การระดมสมอง ☐ การแสดงบทบาทสมมติ ☐ การใช้เกมธุรกิจ ☒ ทักษะศึกษา	☐ การทดสอบ ☐ การทวนสอบด้วยการถาม-ตอบ ☒ การสังเกตการณ์มีส่วนร่วม ☒ การสังเกตผลพฤติกรรมการเรียนรู้ ☒ การสังเกตผลงานที่มอบหมาย	

คู่มือสังเขปของเนื้อหาหน่วยการเรียนรู้

1. กลุ่มสาระพื้นฐาน

1.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความหมาย และความสำคัญของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (ราชบัณฑิตยสถาน) (กรมการท่องเที่ยว, 2557)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทาง และพักผ่อนหย่อนใจ โดยการเรียนรู้ ชื่นชม และสัมผัสประสบการณ์จากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติด้วยความเพลิดเพลิน ใสใจ และมีสำนึก ระมัดระวังไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือทำลายคุณค่าของระบบนิเวศ และความตระหนักในความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในขณะเดียวกันก็ยังคงเป็นกิจกรรมและกิจการที่ช่วยเสริมสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่เพื่อประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่ด้วย

ประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว

ประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ (จิตรานุช รักสัจจา. 2550) ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ และทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น

ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ

ทิวทัศน์ (Scenery) ทิวทัศน์ทางธรรมชาติต่าง ๆ ที่สวยงาม ประหลาด แปลกตาไปจากที่เคยพบเห็นในท้องถิ่นของตนเอง จะสามารถเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชม

สัตว์ป่า (Wildlife) สัตว์ป่าเป็นส่วนหนึ่งของความงามตามธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้าไปชม และเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่น่าสนใจ

สภาพภูมิอากาศ (Climate) แสงแดด เมฆหมอก ความอบอุ่น หรือหิมะตกในฤดูหนาว ตลอดจนลักษณะอากาศที่แตกต่างไปจากถิ่นเดิมของตน จะเป็นสิ่งจูงใจให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวได้

ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ (Natural Phenomenon) ความมหัศจรรย์ของธรรมชาติที่มีอยู่เป็นปกติหรือนาน ๆ ครั้งจะเกิดขึ้น สร้างความตื่นเต้นและประทับใจให้นักท่องเที่ยวได้

ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น

ประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ โบราณสถานและศาสนา เป็นสิ่งที่แสดงถึงอารยธรรมความเจริญก้าวหน้าในอดีต ภูมิปัญญาของคนในอดีต บางแห่งบ่งบอกถึงเรื่องราววิกรรมของวีรบุรุษ วีรสตรีในการปกป้องรักษาชาติบ้านเมืองไว้สำหรับคนรุ่นหลัง เช่น ปราสาทหิน พระราชวัง โบราณสถาน และพิพิธภัณฑ

ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรม เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างกันไปตามระบบของสังคม ความเชื่อ และการดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมของแต่ละกลุ่มชน ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทนี้มักจะเป็นลักษณะของพิธีกรรม งานประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่

กีฬาต่าง ๆ การแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ ทั้งกีฬาพื้นบ้านและกีฬาสากล สามารถจูงใจนักท่องเที่ยวเพื่อไปชมความสนุกสนานได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันกีฬาภายในประเทศหรือระหว่างประเทศ

สถานที่เชิงเทคนิคและอุตสาหกรรม เป็นสิ่งก่อสร้างที่แสดงออกถึงความเจริญ ก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของท้องถิ่นนั้น เช่น เขื่อน สถานีอวกาศ สถานีทดลองการเกษตร ฯลฯ สถานที่ท่องเที่ยวประเภทนี้บางแห่งต้องขออนุญาตก่อนเข้าเยี่ยมชมกิจการ

กิจกรรมบันเทิง กิจกรรมบันเทิงที่สามารถดึงดูดความสนใจแก่นักท่องเที่ยว เช่น ดิสโก้เธค ไนท์คลับ บ่อนกาสิโน โชว์การแสดงแสงสีเสียง ตลอดจนเรือสำราญ ซึ่งล้วนเป็นกิจกรรมที่นิยมและเป็นธุรกิจที่ทำรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการอย่างมหาศาล

วัตถุประสงค์ และองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการรักษาระบบนิเวศให้เกิดความยั่งยืน พื้นฐานองค์ประกอบหลัก (Key Element) 4 ด้าน คือ

องค์ประกอบด้านที่ 1 องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติเป็นหลัก มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ และเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ

องค์ประกอบด้านที่ 2 องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible Travel) ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม และการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

องค์ประกอบด้านที่ 3 องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ แหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ และความประทับใจ หรือเรียกว่า “การท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา”

องค์ประกอบด้านที่ 4 องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน และประชาชนหรือท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นตั้งแต่ระดับรากหญ้า (ระดับฐานล่าง) หรือเรียกว่า “การท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน”

หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำให้สภาพแวดล้อมเกิดความเสื่อมโทรม ก่อให้เกิดประโยชน์ระยะยาวต่อทรัพยากรชุมชนในท้องถิ่นและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สร้างประสบการณ์ให้การศึกษาด้านวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม สภาพสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยว สร้างหรือการจัดการใด ๆ ควรยอมรับข้อจำกัดที่ดำรงอยู่ของสภาพแหล่งท่องเที่ยว มุ่งเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจและกิจกรรมต่าง ๆ ในท้องถิ่นควรให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนา มีการจัดทำธุรกิจที่ถูกต้อง เหมาะสม มีมีคฤหะที่ที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศ และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริง และมีการจัดการและ

ควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และไม่เกินขีดความสามารถที่ชุมชนในท้องถิ่นและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวจะรองรับได้

ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สุรเชษฐ์ เชษฐมาส และดร.ชนี เอ็มพันธ์. (2538). ได้สรุปสาระสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวที่จะส่งเสริมควรเป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมเป็นหลัก และอาจรวมถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ด้วย
2. ควรเป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและระบบนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม
3. เน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส ได้รับประสบการณ์ และการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติโดยตรง อีกทั้งเสริมสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมอีกด้วย
4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติ เอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม
5. มุ่งเน้นคุณค่าลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว แต่ไม่เน้นที่การเสริมแต่ง พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวและการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน โดยเฉพาะการพัฒนาจิตสำนึกของนักท่องเที่ยวให้มีความตระหนักในการรักษาสิ่งแวดล้อม

ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ได้แก่

- ความสำคัญต่อเศรษฐกิจ ได้แก่ การสร้างรายได้ การกระจายรายได้ และการสร้างงาน
- ความสำคัญต่อสังคม และวัฒนธรรม ได้แก่ ได้มีโอกาสสัมผัสเรียนรู้ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกันของผู้คนท้องถิ่นกับนักท่องเที่ยว
- ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ก่อให้เกิดกระแสการรักษาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ตระหนักถึงความสำคัญของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ปัญหา อุปสรรค โอกาส และแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ปัญหา และอุปสรรค

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังคงเติบโตจากจำนวนนักท่องเที่ยวโลกที่ให้ความสนใจเที่ยวชมพื้นที่ธรรมชาติของท้องถิ่น แต่ขณะเดียวกันสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศหลายแห่งต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวรวมถึงการขาดความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยวส่งผลให้คุณภาพของการท่องเที่ยวที่จะให้ประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยวลดลง

โอกาส

เมื่อเปรียบเทียบประเทศไทยกับคู่แข่งในภูมิภาคเอเชียพบว่า ความพร้อมโดยรวมในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวกลุ่ม Eco & Adventure ของประเทศไทย อยู่ในระดับปานกลางเทียบกับคู่แข่งในภูมิภาคเอเชีย อย่างไรก็ตาม นักท่องเที่ยวอาเซียนมีความสำคัญต่อประเทศไทยเพิ่มขึ้น ขณะที่นักท่องเที่ยวเอเชียตะวันออกมีความสำคัญลดลง การวิเคราะห์สัดส่วนจำนวนของนักท่องเที่ยว จำแนกตามภูมิภาคจะสะท้อนให้เห็นถึงลำดับความสำคัญด้านจำนวนของนักท่องเที่ยว จากภูมิภาคต่าง ๆ โดยในปี 2553 นักท่องเที่ยวอาเซียนมีจำนวนมากที่สุดจำนวน 4,415,789 คน คิดเป็นร้อยละ 27.87 ของจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศทั้งหมด รองลงมาได้แก่ นักท่องเที่ยวยุโรป เอเชียตะวันออก เอเชียใต้ อเมริกา โอเชียเนีย ตะวันออกกลาง และแอฟริกา ตามลำดับ

ทั้งนี้ ประเทศไทยยังไม่มีข้อได้เปรียบที่ชัดเจน เมื่อพิจารณาทรัพยากรของประเทศไทย พบว่า อยู่ในระดับเดียวกับคู่แข่ง และยังไม่สามารถสร้างจุดแข็งที่ชัดเจนได้ รวมถึงในปัจจุบันชุมชนในท้องถิ่นยังไม่ให้ความสำคัญด้านการอนุรักษ์ ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นและประเทศจีน มีการกำหนดมาตรการดูแลและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นรูปธรรมและบังคับใช้ อย่างเข้มงวด ทั้งนี้ กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัยยังมีอยู่ในระดับต่ำ เมื่อเทียบกับคู่แข่ง และเนื่องจากขาดการควบคุมมาตรฐาน รวมถึงผู้ประกอบการขนาดเล็กไม่ให้ความสำคัญกับการสอดแทรกองค์ความรู้ จึงควรมีการปรับปรุงกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างเร่งด่วน อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีข้อได้เปรียบในภูมิภาคด้านการสื่อสารการตลาดที่ค่อนข้างทำได้ดี ผู้ประกอบการค่อนข้างมีความพร้อม และมีศักยภาพในการปรับตัวสูงกว่าประเทศคู่แข่งในภูมิภาคเดียวกัน

แนวโน้ม

กระแสการท่องเที่ยวของโลกมีแนวโน้มมุ่งเน้นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น นักท่องเที่ยวหลายกลุ่ม เริ่มให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่ไม่ทำลายธรรมชาติและเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น หลายประเทศได้มีมุมมองที่สำคัญว่า การท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass Tourism) ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างขาดความระมัดระวัง ทำให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในระยะยาว ดังนั้น วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวจึงมีการพัฒนาขึ้นมาเป็นการบริหารจัดการและการเพิ่มคุณค่าของการท่องเที่ยวโดย การท่องเที่ยวไม่ใช่เพียงเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ แต่ได้พัฒนามาเป็นการหาความรู้ การทำทนายศกยภาพทางร่างกาย และจิตใจ รวมถึง การรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

1.2 การจัดการและพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism Product) หมายถึง ส่วนผสมระหว่างสิ่งที่พื้นที่มี เช่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสิ่งที่มีการสร้างหรือพัฒนาขึ้นมา เช่น สถานที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปโภค รายการท่องเที่ยว ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น

การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง กระบวนการทำงานที่มีการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ของการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อให้มีการจัดทรัพยากรอย่างถูกต้อง เหมาะสมกับขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว โดยไม่สร้างความเสียหายให้แก่ทรัพยากรบนพื้นที่ท่องเที่ยว ทั้งทางกายภาพ ชีวภาพ สังคม และวัฒนธรรม

หลักการจัดการการท่องเที่ยวบนพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคำนึงถึงคุณค่าทางนิเวศ วิทยาศาสตร์ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และผลกระทบต่อท้องถิ่น ให้นำไปสู่การออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ชุมชน

หลักการสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่

1. เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพแวดล้อม รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่นั้น
2. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติ และระบบนิเวศ
3. มีการเรียนรู้และปลูกจิตสำนึก โดยเน้นมีประสบการณ์หรือสัมผัสโดยตรงกับธรรมชาติ
4. ให้ประโยชน์คืนสู่ธรรมชาติและชุมชนท้องถิ่น
5. เน้นธรรมชาติโดยเนื้อแท้ ไม่เน้นที่การเสริมแต่งหรือพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

สถานการณ์ของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย มุ่งเน้นการคาดหวังเป้าหมายและผลการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน สามารถตอบสนองกระแสความต้องการด้านการอนุรักษ์ ความต้องการของตลาด และการพัฒนาคนโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแนวใหม่ เป็นความรับผิดชอบของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนต่อการจัดการและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยปัจจัยที่จะต้องรับผิดชอบร่วมกัน ประกอบด้วย การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความรับผิดชอบ การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับนักท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับผู้ประกอบการ การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับรัฐ และการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีคุณภาพและไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยการจัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การควบคุมดูแล รักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว การจัดทำแนวปฏิบัติหรือคู่มือจัดการให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง การศึกษาวิจัยและติดตามประเมินผลการพัฒนา

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างรอบด้าน หลีกเลี่ยงหรืองดเว้นการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่อ่อนไหวง่ายต่อการถูกรบกวนและฟื้นตัวได้ยาก

กลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) ได้เสนอกกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควบคู่ไปกับนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้เป็นแนวทางที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนำไปพิจารณาดำเนินการด้วยเช่นกัน โดยแบ่งกลยุทธ์ออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

1. กลยุทธ์ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยวิธีการที่สำคัญ คือ

การสงวนรักษา ฟื้นฟู ควบคุมดูแลทรัพยากรในระบบนิเวศให้คงสภาพไว้ เพื่อสามารถนำมาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวได้นานที่สุดหรือตลอดไป

ทรัพยากรการท่องเที่ยว จำเป็นต้องได้รับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปด้วย โดยป้องกัน และลดสาเหตุ ที่อาจทำให้เกิดปัญหามลพิษ

เจ้าของพื้นที่ และผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ได้แก่ ผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว สถาบันต่าง ๆ ในสังคมองค์กรประชาชน และประชาชนในท้องถิ่น ต้องร่วมมือกันในการอนุรักษ์ รักษาสภาพ ไม่ทำลาย หรือสร้างความเสียหายแก่ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

2. กลยุทธ์ด้านการจัดการโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยว ประกอบด้วยวิธีการที่สำคัญ คือ

มีความเข้มงวดในการรักษาสิ่งแวดล้อม ทั้งทางธรรมชาติ และทางสังคม โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการบริการการท่องเที่ยว นั้น จะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อม และมีความกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เส้นทางคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว เส้นทางศึกษาธรรมชาติ การบริการที่พัก การบริการอาหาร และเครื่องดื่ม

3. กลยุทธ์ด้านการศึกษาและสื่อความหมายธรรมชาติ ประกอบด้วยวิธีการที่สำคัญ คือ

เป็นสื่อกลางทางการศึกษา และการเรียนรู้ด้านระบบนิเวศของนักท่องเที่ยว เพื่อที่จะสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

มีการให้ข้อมูลก่อนการท่องเที่ยว การศึกษาระหว่างการท่องเที่ยว รวมทั้งการให้การศึกษาเพิ่มเติมในภายหลังด้วย

ให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยตนเอง และได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ นั้น ๆ เช่น การสื่อความหมายธรรมชาติ การฝึกอบรม การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง กรณีศึกษา การเล่นเกมส์ บทบาทสมมติ การอภิปราย

4. กลยุทธ์ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ประกอบด้วยวิธีการที่สำคัญ คือ

ให้ความสำคัญแก่ประชาชนในท้องถิ่น ในด้านที่จะมีบทบาทในการกำกับดูแล และควบคุมการท่องเที่ยวได้มากขึ้น และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี

ส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาตนเองเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชุมชน และระหว่างชุมชนกับเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ร่วมพัฒนาจุดขายต่าง ๆ ได้แก่ ที่พักอาศัย ภัตตาคาร การนำเสนอลูกค้านักวัฒนธรรม ศิลปะและประเพณีต่าง ๆ ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว

5.กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาดและบริการนำเที่ยว ประกอบด้วยวิธีการที่สำคัญ คือ

จัดให้เกิดความสมดุลระหว่างความสามารถในการรองรับของพื้นที่กับปริมาณนักท่องเที่ยว เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นทรัพยากรที่มีความอ่อนไหว อาจได้รับผลกระทบได้ง่าย หากมีนักท่องเที่ยวมากเกินไป

มุ่งส่งเสริมให้พัฒนาเป็นตลาดที่มีคุณภาพ ไม่ใช่พยายามเพิ่มปริมาณของนักท่องเที่ยวแต่เพียงอย่างเดียว

ให้มีการจัดบริการนำเที่ยว และมีคูปองพิเศษ โดยให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว และควบคุมพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวให้อยู่ในกรอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

6.กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการลงทุน ประกอบด้วยวิธีการที่สำคัญ คือ

รัฐบาลกลาง และหน่วยงานของรัฐจะต้องมีส่วนสนับสนุนอย่างแข็งขัน ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการ โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกิดการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นมากขึ้น

กรณีศึกษา ได้แก่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี ภูผอยลม จังหวัดอุดรธานี อุทยานแห่งชาติปางสีดา จังหวัดสระแก้ว ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดจันทบุรี

1.3 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะทางธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยอาจมีเรื่องราวทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศเข้าไปเกี่ยวข้อง โดยการจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งนั้นจะต้องมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศนั้น มีการจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2546 อ้างอิงใน กรมการท่องเที่ยว, 2557)

หลักการและกรอบแนวคิด (กรมการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 2 .2557)

การกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในครั้งนี้ได้ยึดหลักตามกรอบและแนวคิดพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่

1. ศักยภาพความเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง ความสามารถในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่โดยยึดหลักการของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
2. การจัดการเพื่อให้เกิดความยั่งยืน หมายถึง ความสามารถในการควบคุมดูแล การดำเนินงาน การจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
3. การสร้างจิตสำนึกและการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม
การสร้างจิตสำนึก หมายถึง การกระทำที่ก่อให้เกิดความรู้สึกประทับใจ สนใจ ใส่ใจและการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
การให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การให้ความรู้ ความเข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับองค์ประกอบของแหล่งธรรมชาติและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
4. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการคิด การพิจารณาตัดสินใจ การดำเนินการและร่วมรับผิดชอบในการเรื่องต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชนนั้นๆ รวมทั้งการกระจายรายได้หรือผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น

ความสำคัญของมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรถูกพัฒนาภายใต้กรอบมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดทำดัชนีชี้วัดมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงมีเป้าหมายเพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวได้นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวของตน และยังสามารถใช้เป็นสิ่งบ่งบอกให้นักท่องเที่ยวรับรู้ในคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว และมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจเลือกใช้บริการ จึงมีความสำคัญในฐานะเป็นแหล่งรายได้ของประเทศ รวมทั้งการเพิ่มมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศไทยให้เป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศมากขึ้น

องค์ประกอบ การกำหนดดัชนีชี้วัดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย 4 ดัชนี ได้แก่ แหล่งธรรมชาติมีจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ , มีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งธรรมชาติ, แหล่งธรรมชาติมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น, ความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยว

การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ประกอบด้วย 4 ดัชนี ได้แก่ การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของตัวแหล่งท่องเที่ยว, การจัดการด้านบริการนักท่องเที่ยว, การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว, การจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว

การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก ประกอบด้วย 4 ดัชนี ได้แก่ มีศูนย์บริการที่ให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว, มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในด้านการประหยัดพลังงานและการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี, มีการให้ความรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและการอนุรักษ์กับพนักงานนำเที่ยว นักท่องเที่ยวและชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่, มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการท่องเที่ยว และชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 2 ดัชนี ได้แก่ ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว, ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว

การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินด้านที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการประเมินความเหมาะสมของพื้นที่ประกอบด้วย ท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ หรือพื้นที่ที่ยังคงความเป็นธรรมชาติที่มีวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องและมีการใช้พื้นที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมี 2 ประเภท ได้แก่ การประเมินแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่ยังไม่มีการจัดการด้านการท่องเที่ยว และการประเมินแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว

ปัจจุบันประเทศไทยมีมาตรฐานการท่องเที่ยว ซึ่งกรมการท่องเที่ยวประกาศใช้แล้วจนถึงปี 2559 มี 56 มาตรฐาน ประกอบด้วย มาตรฐานด้านที่พัก บริการ กิจกรรม แหล่งท่องเที่ยว ธุรกิจนำเที่ยว และมัคคุเทศก์ (ข้อมูลเพิ่มเติมที่ www.tourism.go.th)

มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 4 ด้าน น้ำ อากาศ เสียง สารพิษ

กรณีศึกษา เช่น อุทยานแห่งชาติทะเลบัน จังหวัดสตูล ชุมชนบ้านแม่กลางหลวง จังหวัดเชียงใหม่ ชุมชนบ้านถ้ำผึ้ง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.4 ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

หลักการ และความสำคัญ

ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การคุ้มครองผลประโยชน์ให้กับนักท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งสำคัญที่นักท่องเที่ยวใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว โดยสาเหตุที่ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ปลอดภัย จำแนกเป็น ความไม่ปลอดภัยในชีวิต ความไม่ปลอดภัยในทรัพย์สิน การเอาเปรียบในการซื้อสินค้าหรือบริการและปัญหาแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติหรือสภาพแวดล้อมถูกทำลาย

การจัดการป้องกันภัยและอุบัติเหตุจากทั้งส่วนบุคคลและสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ควรได้รับความเอาใจใส่เป็นพิเศษเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและเดินทางมาเยือนอีก โดยเฉพาะด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ขยะมูลฝอย ซึ่งจะมีผลต่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวโดยตรง การออกแบบ บำรุงรักษา และตรวจสอบ จึงเป็นการป้องกันภัยและอุบัติเหตุโดยตรงของการบริการด้านการท่องเที่ยว ทั้งนี้ควรมีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ในการดูแลสุขภาพความปลอดภัย รวมถึงการปฐมพยาบาลเพื่อช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บหรือผู้ที่ป่วยในพื้นที่ก่อนจะนำตัวส่งแพทย์ ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเนื่องจาก หากไม่มีความความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวจะส่งผลกระทบต่อตัดสินใจการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทำให้ส่งผลกระทบต่อตลาดการท่องเที่ยว

ลักษณะปัญหาที่ส่งผลต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ภัยที่อาจเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว ได้แก่ การคมนาคม การบริการของบริษัทนำเที่ยว การบริการของมัคคุเทศก์มีจรรยาบรรณ การบริการของสถานที่พักผ่อน การบริการของภัตตาคารร้านอาหาร การบริการของธุรกิจสินค้าของที่ระลึก ปัญหาอาชญากรรมในสังคม ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของนักท่องเที่ยว กลุ่มบุคคลเร่ขายบริการในที่สาธารณะทั่วไป และสภาพทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว

ปัจจัยสนับสนุนความปลอดภัย ประกอบด้วย ปัจจัยสนับสนุนความปลอดภัยในร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ปัจจัยสนับสนุนความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ และการประชาสัมพันธ์ด้านความปลอดภัยภาพรวมตามแหล่งท่องเที่ยว

การกำหนดมาตรการดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมถึงการจัดกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัย

ตัวอย่าง การกำหนดมาตรการการดูแลความปลอดภัยถูกกำหนดภายใต้แผนยุทธศาสตร์ และมาตรการถูกนำไปปฏิบัติภายใต้กิจกรรมโครงการ ดังกรณีศึกษา แผนปฏิบัติการราชการกองบังคับการตำรวจท่องเที่ยวประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์/มาตรการ	โครงการ/กิจกรรม
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการบริหารเพื่อการ ให้บริการที่ดีแก่นักท่องเที่ยว	1.มาตรการด้านการป้องกัน 2.มาตรการด้านการปราบปราม 3.มาตรการด้านการบริการ 4.การพัฒนางานประชาสัมพันธ์ ของหน่วย	1.โครงการเพิ่มศักยภาพการรักษาความปลอดภัยบริเวณแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำหรือทางทะเล ถ้ำและน้ำตก 2.โครงการเฝ้าระวังการหลอกลวงเอาเปรียบนักท่องเที่ยวในการซื้อสินค้าหรือบริการให้แก่นักท่องเที่ยว 3.โครงการสำรวจความพึงพอใจเพื่อเพิ่มศักยภาพการรักษาความปลอดภัยและให้บริการแก่นักท่องเที่ยว (จ้างที่ปรึกษา) 4.โครงการรณรงค์ “ YOUR FIRST FRIEND 1155 ” และเผยแพร่ข้อมูล
ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์/มาตรการ	โครงการ/กิจกรรม
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการป้องกันอาชญากรรม	1.ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาอาชญากรรมให้แก่นักท่องเที่ยว 2.พัฒนาระบบสายตรวจเพื่อ สร้างความเชื่อมั่นด้านบริการ และ ความ ปลอดภัย กับ นักท่องเที่ยว	1.โครงการอบรมอาสาสมัครช่วยเหลือ นักท่องเที่ยว 2.โครงการ 1 สถานี 1 โครงการอาสาสมัคร เยาวชนรักท้องถิ่น 3.โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการสืบสวน 4.โครงการฝึกอบรมทบทวนยุทธวิธีตำรวจ 5.โครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ “ การขับ รถยนต์ทางยุทธวิธี ” 2 รุ่น 6.โครงการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวต่างชาติแจ้ง เหตุผ่านร้าน 7-eleven
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านความมั่นคง	1.พัฒนาความพร้อมของหน่วย ในการปฏิบัติการพิเศษและ รักษาความสงบเรียบร้อย	1.โครงการเพิ่มศักยภาพการรักษาความปลอดภัยนักท่องเที่ยวในสถานการณ์วิกฤติ 2.โครงการฝึกอบรมขับรถวิทยุนำขบวนรักษา ความปลอดภัยบุคคลสำคัญ

การบริหารจัดการกรณีฉุกเฉินอย่างมีประสิทธิภาพ

แผนการเตรียมความพร้อมและตอบโต้กรณีฉุกเฉิน สามารถแบ่งออกเป็น

แผนปฏิบัติการเพื่อให้สามารถดำเนินการป้องกันและแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินได้ทันที่และมีประสิทธิภาพ เช่น กระบวนการขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเมื่อเกิดเพลิงไหม้ หรือ ภัยธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของห้องปฏิบัติการ

แผนฝึกซ้อมอบรมให้ความรู้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความพร้อมที่จะรับสถานการณ์ฉุกเฉิน และสามารถป้องกันตนเองให้พ้นภัยได้ เช่น การใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล การอพยพเมื่อเกิดอัคคีภัย

แผนการตรวจสอบและบำรุงรักษาอุปกรณ์และเครื่องมือป้องกันและใช้ตอบโต้เหตุฉุกเฉิน เพื่อให้ อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ อยู่ในสภาพดีและพร้อมที่จะใช้งานได้ตลอดเวลา เช่น เครื่องดับเพลิง ที่กรองอากาศของหน้ากากป้องกันสารเคมี

ซึ่งนอกจากการวางแผนป้องกันและตอบโต้กรณีฉุกเฉินแล้ว ยังต้องมีการเตรียมความพร้อม (preparedness) ด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการตอบโต้เหตุ (response) และมีการฝึกซ้อมร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่/ผู้เกี่ยวข้อง/ผู้ปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการ และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของหน่วยงาน เพื่อให้มีความรู้และทักษะในการป้องกันแก้ไขและสามารถประสานความร่วมมือกับฝ่ายรักษาความปลอดภัย ในกรณีที่เกิดภัยจากการก่อการร้าย จลาจล หรือภัยธรรมชาติ และภายหลังจากการฝึกซ้อมและการตอบโต้เหตุการณ์จริงทุกครั้ง ต้องมีการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อนำมาปรับปรุงแผนต่อไป

องค์ประกอบของแผนฉุกเฉิน

1. ลักษณะของเหตุฉุกเฉิน: สภาพการณ์ที่ผิดปกติที่เป็นอันตรายต่อพนักงานและโรงงาน
2. สัญญาณเตือนภัย: แจ้งให้ทุกคนทราบว่า เกิดอะไรขึ้น เตรียมตัวทัน
3. การประกาศภาวะฉุกเฉิน: ให้องค์กรในแผนได้เริ่มทำงาน
4. องค์กรในภาวะฉุกเฉิน: เปลี่ยนแปลงผังการบังคับบัญชาให้เหมาะสม
5. หน้าที่รับผิดชอบในภาวะฉุกเฉิน: ทุกคนต้องรู้และมีหน้าที่ตามแผน
6. การสื่อสาร และศูนย์การสื่อสาร: ป้องกันความสับสนและการให้ข้อมูล
7. การยกเลิกภาวะฉุกเฉิน: หลังเหตุการณ์ผ่านไป ต้องปลอดภัยจึงกลับเข้าทำงาน
8. การสอบสวนหลังเกิดเหตุ: เพื่อให้ถูกต้อง ได้หลักฐานที่เพียงพอ
9. แผนการซ้อมตามแผนฉุกเฉิน: สำคัญที่สุดในแผนฉุกเฉิน

หลักการทั่วไปในการวางแผนหนีไฟ

1. ขึ้นอยู่กับศักยภาพและทรัพยากรที่มีอยู่
2. พนักงานทุกคน ทุกระดับมีส่วนร่วมในการวางแผน ในความรับผิดชอบ และฝ่ายบริหารจัดการจะรวบรวมแนวคิดจากทุกคน ไปจัดทำแผนหนีไฟ
3. ควรมีกู้มทำแผน เพื่อทำหน้าที่ประสานและพัฒนาแผนหนีไฟ และมีการทบทวนความก้าวหน้าของแผนอย่างต่อเนื่อง
4. การจัดทำแผนอาจมีการเชิญที่ปรึกษาช่วยวางแผน กับฝ่ายบริหาร แต่การเขียนแผนควรเป็นหน้าที่ของกลุ่มวางแผน

บันได 8 ขั้นตอนในการพัฒนาแผนฉุกเฉิน

1. ค้นหาอันตรายและประเมินความเสี่ยง
2. ประเมินศักยภาพและทรัพยากร
3. ทบทวนแผนที่มีอยู่
4. กำหนดวัตถุประสงค์ของแผนและขอบเขต
5. เลือกแบบแผนที่เหมาะสม
6. กำหนดความรับผิดชอบของพนักงาน
7. พิจารณากำหนดวิธีปฏิบัติกรณีฉุกเฉิน
8. เขียนแผนและตรวจสอบแผน

กรณีศึกษา การจัดการความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น อุทยานแห่งชาติกุยบุรี จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์ และบ่อหินฟาร์มสเตย์ จังหวัดตรัง เป็นต้น

2. กลุ่มสาระการจัดการเชิงธุรกิจ

2.1 การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แนวคิดการตลาดการท่องเที่ยวและองค์ประกอบทางการตลาดการท่องเที่ยว

การตลาดท่องเที่ยว (Marketing of Tourism) เป็นตลาดบริการที่ลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวมีอิสระในการเลือกบริโภคสินค้าและบริการมากที่สุด ประกอบด้วย ผู้ซื้อ คือ นักท่องเที่ยวทั้งภายในและต่างประเทศที่มีความต้องการเดินทางท่องเที่ยว ผู้ขาย คือ ผู้ประกอบการจัดหาสินค้าและบริการการท่องเที่ยว และสินค้าและบริการ คือ ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ สิ่งดึงดูดใจทางด้านวัฒนธรรมสังคม และสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น สายการบิน ที่พัก อาหารและเครื่องดื่ม สินค้าที่ระลึก กิจกรรมท่องเที่ยว

การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการประชาสัมพันธ์เผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวควบคู่กับการส่งเสริมการขายการท่องเที่ยวเพื่อให้กลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายได้รู้จักและตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวตลอดทั้งปีด้วยการโฆษณา (Advertising) การขายโดยบุคคล (Personal Selling) การส่งเสริมการขาย (Sales Promotion) และการประชาสัมพันธ์ (Public Relation)

การกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ การเลือกการตลาดเป้าหมาย การพัฒนาส่วนผสมทางการตลาด การส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว

การเลือกตลาดเป้าหมาย เป็นกิจกรรมในการประเมินผลและการเลือกส่วนตลาด (Market Segments) ที่เห็นว่าเหมาะสมกับทรัพยากรของชุมชน ตลอดจนเป็นส่วนตลาดที่มีโอกาสทางการตลาดเป็นเครื่องมือในกระบวนการสร้างตำแหน่งผลิตภัณฑ์ (มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ภาควิชาการตลาด, เว็บไซต์)

การพัฒนาส่วนผสมทางการตลาดการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว หมายถึง เครื่องมือต่าง ๆ ทางการตลาดที่กิจการใช้เพื่อตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ทางการตลาดเป้าหมาย ประกอบด้วยกลยุทธ์ทางการตลาดที่สำคัญ เป็นปัจจัยที่กิจการสามารถควบคุมได้ กิจการธุรกิจจะต้องสร้างส่วนประสมการตลาดที่เหมาะสมในการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดประกอบด้วย 4P คือ

ผลิตภัณฑ์ (Product) คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์

ราคา (Price) คือ การใช้ตลาดในการกำหนดและราคาขาย

การจัดจำหน่าย (Place) คือ การกำหนดสถานที่จัดจำหน่าย

การส่งเสริมการตลาด (Promotion) คือ การวางแผนการส่งเสริมการขาย (ศูนย์การสื่อสารนานาชาติ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, เว็บไซต์)

การกำหนดผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว หมายถึง การสร้างภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในสายตาลูกค้าเพื่อสร้างการรับรู้และการยอมรับเป็นการระบุถึงจุดยืนของผลิตภัณฑ์จากการประมาณการซื้อตามการรับรู้ของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีความสำคัญต่อธุรกิจท่องเที่ยว กล่าวคือ เป็นกระบวนการรับรู้ที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวจำภาพลักษณ์เป็นการแข่งขันเพื่อเสริมให้ผลิตภัณฑ์มีความโดดเด่นน่าสนใจ

และปริมาณข่าวสารที่ธุรกิจโฆษณาประชาสัมพันธ์จะเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้เฉพาะเจาะจงทำให้นักท่องเที่ยวจดจำข้อมูลการท่องเที่ยวได้ง่าย

พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเพื่อการตลาดการท่องเที่ยว การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการตลาด การพยากรณ์ตลาดการท่องเที่ยว

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวจำแนกเป็น นักท่องเที่ยวแบบนันทนาการ นักท่องเที่ยวแบบปลีกตัวหาความเพลิดเพลิน นักท่องเที่ยวมุ่งหาประสบการณ์ นักท่องเที่ยวแบบชอบทดลอง และนักท่องเที่ยวที่ใช้ชีวิตแบบคนท้องถิ่น พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับกระบวนการทางการตลาด เนื่องจากพฤติกรรมผู้บริโภคเกี่ยวข้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์ของบริษัทท่องเที่ยว การประเมินตลาด การวิเคราะห์ SWOT การกำหนดข้อสมมติฐานความต้องการของนักท่องเที่ยว การกำหนดวัตถุประสงค์และกลยุทธ์ทางการตลาดการประมาณผลที่คาดหวัง การระบุทางเลือกและส่วนประสมทางการตลาด และการกำหนดโปรแกรมทางการตลาด

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคสินค้าการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว จำแนกออกเป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก โดยปัจจัยภายใน คือ ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ได้แก่ ความจำเป็น ความต้องการ การสนใจ การรับรู้ การเรียนรู้ บุคลิกภาพ รูปแบบการดำรงชีวิต แนวคิดเกี่ยวกับตนเอง และทัศนคติ ส่วนปัจจัยภายนอก คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและวัฒนธรรมของคนในชาติที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ได้แก่ วัฒนธรรม ชั้นของสังคม กลุ่มอ้างอิง ผู้นำความคิดเห็น และครอบครัว

กรณีศึกษา เช่น โครงการเกษตรอินทรีย์สนามบินสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย เป็นต้น

2.2 การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความหมาย และองค์ประกอบที่สำคัญของธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ธุรกิจการท่องเที่ยว (Tourism business) หมายถึง กิจกรรมด้านการผลิตสินค้าและบริการ เพื่ออำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ธุรกิจการท่องเที่ยวมีจุดมุ่งหมาย เพื่อแสวงหากำไร ประเภทของธุรกิจนำเที่ยว ประกอบด้วย ธุรกิจที่พักแรม อาหารและเครื่องดื่ม คมนาคม ขนส่ง นำเที่ยว ตัวแทนจำหน่ายทางการท่องเที่ยว สินค้าที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง นันทนาการ และการจัดประชุม นิทรรศการการท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล การประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวมี 3 รูปแบบคือ การประกอบการเจ้าของคนเดียว (Sole Proprietorship) การประกอบการลักษณะห้างหุ้นส่วน (Partnership) และการประกอบการลักษณะบริษัทจำกัด (Corporation)

กระบวนการจัดการธุรกิจแหล่งท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดการองค์กร (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) โดยปัจจัยที่มีผลกระทบต่อธุรกิจการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี กฎหมาย และการค้าเสรีด้านการท่องเที่ยว

สถานการณ์ของธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในปัจจุบัน

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังคงเติบโตอย่างสม่ำเสมอในสถานการณ์ปัจจุบัน จากการที่นักท่องเที่ยวมีความสนใจในการเที่ยวชมพื้นที่ธรรมชาติ สัตว์ป่าและวิถีท้องถิ่นเพิ่มขึ้น อีกทั้งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในรูปแบบของการท่องเที่ยวเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมมุ่งเน้นการจัดการ ที่รักษาคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวในธรรมชาติที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตชนบทที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปศึกษาวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ภูมิปัญญาพื้นบ้านของชุมชนชนบทที่เป็นการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

แนวคิด จริยธรรม จิตสำนึก ในการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization : UNWTO) ได้คาดการณ์ว่า เมื่อถึงปี พ.ศ. 2563 จะมีนักท่องเที่ยว ระหว่างประเทศเกือบ 1,600 ล้านคน โดยภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และแปซิฟิกมีแนวโน้มว่าจะเป็นปลายทางยอดนิยมมากขึ้น โดยมีสัดส่วนถึงร้อยละ 25 ของตลาดการท่องเที่ยวทั่วโลก และคาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาถึง 400 ล้านคน ขณะที่กลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะเป็นจุดหมายการท่องเที่ยวยอดนิยมแห่งใหม่ โดยมีนักท่องเที่ยวเป็น 1 ใน 3 ของนักท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก หรือประมาณ 130-140 ล้านคน ดังนั้น ผู้ประกอบการเอสเอ็มอีของไทยจึงต้องมีการปรับกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยอาศัยจุดแข็งของไทย ทั้งด้านความหลากหลายทางธรรมชาติ มีมรดกทางวัฒนธรรม มีอุปนิสัยที่เป็นมิตร และรสชาติอาหารที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นในการช่วยสร้างความแตกต่าง ให้กับภาคการท่องเที่ยวของไทย ควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ เพื่อให้ธุรกิจภาคบริการ (Hospitality) ของไทยสามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง และมีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้นในระยะยาว

จริยธรรมในวิชาชีพและความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจนำเที่ยวตามกรอบมาตรฐานโดยกรมการท่องเที่ยว (กรมการท่องเที่ยว, 2556) ประกอบด้วย 5 ข้อ

1. มีการบริหารจัดการและดำเนินการทางธุรกิจนำเที่ยวโดยยึดหลักศีลธรรมของสังคม
2. องค์กรมีการรณรงค์และอบรมบุคลากรให้ตระหนักในเรื่องการอนุรักษ์พลังงาน และสิ่งแวดล้อม
3. องค์กรมีการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และให้ข้อมูลประวัติศาสตร์ที่ถูกต้อง
4. มีการปฏิบัติต่อนักท่องเที่ยวด้วยจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อ โดยยึดหลักจริยธรรม
5. บริษัทมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมสังคม โดยกำหนดแผนการที่สร้างสรรค์ในสังคม อย่างเป็นรูปธรรมรวมทั้ง มีการดำเนินการตามแผนการทำกิจกรรมต่าง ๆ มีการนำแผนการทำกิจกรรมต่าง ๆ มาปรับปรุงแก้ไข

ปัจจัยในการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน ประกอบด้วย 7 ข้อ

1. นวัตกรรม (Innovation) เป็นกุญแจสำคัญที่จะช่วยให้ธุรกิจท่องเที่ยวสามารถดำเนินไปในกระแสเรื่องอนุรักษ์และเป็นที่ต้องการของลูกค้าที่ต้องกล้าที่จะลงทุนในสิ่งใหม่ ๆ โดยไม่หวังแค่ผลตอบแทนระยะสั้น มีการวางแผนกลยุทธ์ทางด้านนวัตกรรมไปพร้อม ๆ กับการกำหนดเป้าหมายทางธุรกิจ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกการสร้างโมเดลธุรกิจท่องเที่ยวใหม่จะต้องเป็นการสร้างนวัตกรรมที่จะเพิ่มคุณค่าและเปลี่ยนแปลงตลาดการแข่งขัน

2. เทคโนโลยี (Technology) การสร้างตลาดธุรกิจท่องเที่ยวจะต้องใช้แนวคิดและวิธีการดำเนินธุรกิจผ่านมุมมองด้านความยั่งยืนสิ่งที่จำเป็นคือความสามารถที่จะเข้าใจความต้องการของผู้บริโภคและพัฒนาวิธีการใหม่ ๆ ที่จะตอบสนองความต้องการนั้น ๆ รวมถึงการร่วมมือกับหุ้นส่วนใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้า และ Social Network (สังคมออนไลน์) Mobile apps (อิสรภาพในการทำธุรกิจได้ทุกที่) Analytics (การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูง) Green technology (เทคโนโลยีสีเขียว)

3. กฎระเบียบ กฎหมาย มาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม (Viewing Compliance as Opportunity) วิธีเริ่มต้นที่ดีคือปรับกระบวนการต่าง ๆ ให้สอดคล้องตามกฎระเบียบระดับประเทศ ระดับภูมิภาค ไปจนถึงระดับสากลให้ได้ โดยดำเนินการผลิต และการค้าให้ได้มาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม

EIA (Environmental Impact Assessment) การทดสอบผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

EHIA (Environmental/ Health Impact Assessment) การทดสอบผลกระทบต่อสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวตามธรรมชาติบนพื้นดินและผิวน้ำ ได้แก่ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติประมง พ.ศ. 2490 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

4. การเลือก/พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การร่วมมือกับสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในการจัดโปรแกรมฝึกงาน การรับนักศึกษาเข้าทำงาน เพื่อให้ได้คนที่มีคุณภาพและมีทักษะตรงต่อความต้องการของตลาด ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ การฝึกอบรมมัคคุเทศก์ การสนับสนุนส่งเสริมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

5. พัฒนาระบบการผลิตและการทำงานให้ยั่งยืน การออกแบบกระบวนการผลิตให้ดีต่อสิ่งแวดล้อมยิ่งขึ้น ใช้พลังงานทรัพยากรธรรมชาติน้อยลง ของเสียลดลง ลดคาร์บอนไดออกไซด์ พัฒนาพลังงานสะอาด Corporate Social Responsibility (CSR) อย่างแท้จริง ไม่ใช่แค่สร้างภาพของธุรกิจ มาตรการป้องกันผลกระทบล่วงหน้า (Precautionary Principle) ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมแบบโปร่งใส เปิดให้ผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีสีเขียว (Green technology)

รอยเท้าคาร์บอน (Carbon Footprint) เป็นการวัดผลกระทบจากกิจกรรมของมนุษย์ที่มีต่อระบบสิ่งแวดล้อมในแง่ของปริมาณแก๊สเรือนกระจกที่สร้างขึ้นมาจากกิจกรรมนั้น ๆ โดยวัดคาร์บอนไดออกไซด์ที่ปล่อยออกมา รอยเท้าคาร์บอนใช้สำหรับประมาณว่าคน ประเทศ หรือองค์กรหนึ่ง ๆ มีผลกระทบต่อภาวะโลกร้อนมากน้อยเพียงใด วิธีการหลักของรอยเท้าคาร์บอนคือ ประเมินปริมาณคาร์บอนที่ปล่อยออกมาสู่สิ่งแวดล้อมและประเมินความมากน้อยในการส่งเสริมพลังงานทดแทนหรือพลังงานสะอาดขององค์กร เช่น พลังงานลม พลังงานแสงอาทิตย์ การปลูกป่า เป็นต้น รอยเท้าคาร์บอนเป็นส่วนย่อยของรอยเท้าระบบนิเวศ (ecological footprint) ซึ่งจะรวมเอาความต้องการของมนุษย์ทั้งหมดในระบบชีวิตเข้าไปด้วย

6. การวางแผนสืบทอดกิจการ (Success Planning) การขาดการจัดการด้านกระบวนการที่ดีเป็นปัญหาที่พบบ่อยในธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการเติบโตของธุรกิจในระยะยาวธุรกิจท่องเที่ยวต่าง ๆ จะต้องให้ความสำคัญกับการวางแผนตั้งแต่เนิ่น ๆ ในเรื่องหลัก ๆ เช่น การสร้างภาวะผู้นำในทุกกระดับ การพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่เพื่อรองรับการวางแผนสืบทอดตำแหน่ง เน้นย้ำความผูกพันระหว่างคนกับองค์กรเพื่อสานต่อนโยบาย หรือแนวคิดพัฒนายั่งยืนขององค์กร

7. การขยายกิจการไปในต่างประเทศ (International Expansion) การหาพันธมิตรทางธุรกิจ หรือการควบรวมกิจการในภูมิภาค เพื่อเดินหน้า หรือตั้งรับการพัฒนาอย่างไม่หยุดนิ่งและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

กรณีศึกษา เช่น แนวทางการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของชุมชนของกลุ่มเครือข่ายบูโพรโฮมสเตย์ หมู่ 4 บ้านบูโพร ตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ได้มีจัดตั้งศูนย์กลางในการประชาสัมพันธ์ของกลุ่มโฮมสเตย์และการนำภูมิปัญญาพื้นบ้านมาถ่ายทอดแก่นักท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนด้านการบริหารจัดการโฮมสเตย์ยอดเยี่ยมซึ่งได้รับรางวัลโฮมสเตย์ดีเด่นแห่งอาเซียน 2016-2018 (Asean Tourism Standard 2016-2018) ชุมชนเกาะยวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

2.3 การพัฒนาสินค้าและบริการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ประเภทสินค้าและบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว (Tourism Product) หมายถึง สินค้าและบริการที่เสนอแก่ตลาดเพื่อการเดินทางท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการและทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวมีลักษณะเฉพาะ ได้แก่ มีลักษณะจับต้องไม่ได้ มีความแตกต่างกัน เป็นผลิตภัณฑ์รวมแยกออกจากกันได้ยาก เก็บรักษาไม่ได้ ซื่อขายตามฤดูกาล และลอกเลียนแบบได้ง่าย จำแนกตามความคาดหวัง หรือประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับเป็น 4 ระดับ คือ 1) ผลิตภัณฑ์หลัก เป็นผลิตภัณฑ์ที่นักท่องเที่ยวคาดหวังจะได้รับจากการใช้ผลิตภัณฑ์ 2) ผลิตภัณฑ์อำนวยความสะดวก เป็นสินค้าหรือบริการที่นำเสนอเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถอุปโภคผลิตภัณฑ์หลักได้อย่างสะดวก 3) ผลิตภัณฑ์สนับสนุน เป็นผลิตภัณฑ์ที่เพิ่มคุณค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์หลักทำให้ผลิตภัณฑ์หลักต่างจากคู่แข่ง และ 4) ผลิตภัณฑ์ควบ คือ ความสะดวกในการเข้าไปใช้บริการ บรรยากาศ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างลูกค้า

กระบวนการ เทคนิคการพัฒนาสินค้า และบริการโดยชุมชน

กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่ส่งผลให้ธุรกิจท่องเที่ยวประสบผลสำเร็จจะต้องเป็นผลิตภัณฑ์ที่เพิ่มยอดขายและกำไร ส่งเสริมตำแหน่งธุรกิจในตลาดอย่างมั่นคงชัดเจน มีความหลากหลายทางผลิตภัณฑ์ และได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยมีขั้นตอนการพัฒนาดังนี้ การสร้างและรวบรวมความคิด การเลือกสรรความคิด การพัฒนาแนวคิดและทดสอบ การพัฒนากลยุทธ์การตลาด การวิเคราะห์ธุรกิจ การพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ การทดสอบการตลาด การโฆษณาประชาสัมพันธ์

ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวในมุมมองของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วยส่วนประกอบหลัก ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว และราคาของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว โดยสินค้าและบริการที่สามารถทำการตลาดการท่องเที่ยว ได้แก่ สินค้าที่มีรูปร่างจับต้องได้ บริการ สถานที่ บุคลากร องค์กรและแนวคิดต่าง ๆ

ส่วนประสมทางการตลาดท่องเที่ยว ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด สภาพแวดล้อมทางกายภาพ กระบวนการซื้อ การจัดรวมผลิตภัณฑ์ และการมีส่วนร่วม ส่วนกระบวนการซื้อของนักท่องเที่ยวมี 5 ขั้นตอน คือ การรับรู้ความต้องการ การแสวงหาข้อมูลข่าวสาร การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ

การเชื่อมโยงตราสินค้า (Brand Associations) เป็นความสัมพันธ์ซึ่งเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ของ ตราสินค้าเข้ากับความทรงจำของผู้บริโภค โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวจะช่วยสร้างทัศนคติเชิงบวกให้กับบัตรตราสินค้าและกลายเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงความรู้สึกของผู้บริโภคเข้ากับตราสินค้านั้น ๆ การที่ผู้บริโภคมีความเชื่อมโยงกับตราสินค้าจะช่วยสร้างคุณค่าให้กับตราสินค้าได้ การเชื่อมโยงตราสินค้า มีแนวคิดที่สำคัญ 2 แนวคิด คือ แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image) เป็นความรู้สึกโดยรวมที่ผู้บริโภคมีต่อตราสินค้าอันเกิดจากความเห็นและสรุปผลจากข้อมูลต่างเกี่ยวกับตราสินค้าที่ได้รับจากสิ่งเร้าภายนอก (External Stimuli) และจากจินตนาการ (Fantasies)

แนวคิดการเชื่อมโยงตราสินค้าที่ความแข็งแกร่งเกิดจากการบริโภคมีความเชื่อว่าตราสินค้านั้นจะมีคุณสมบัติ และคุณประโยชน์ที่สามารถตอบสนองความต้องการและความพอใจได้

การสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว หมายถึง ผลลัพธ์ที่ได้จากการเปรียบเทียบความคาดหวังและประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวที่ได้รับจากแหล่งท่องเที่ยว ถ้าผลออกมาเป็นความรู้สึกของการบรรลุความตั้งใจ หมายความว่านักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ ดังนั้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อความคาดหวังของนักท่องเที่ยวได้รับการตอบสนองตามที่หวังเอาไว้ เช่น การให้ความสำคัญกับการรับรู้ของลูกค้า การสร้างความประทับใจครั้งแรก เป็นต้น

กรณีศึกษา

- การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเกาะลันตา อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

ด้านสิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว ร่วมมือกันรักษาความสะอาด อนุรักษ์พะยูนโดยร่วมกันปลูกหญ้าทะเลฝูงสุดท้าย ไม่จับสัตว์น้ำขนาดเล็ก ขยายพันธุ์สัตว์น้ำ ไม่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวทรุดโทรม

ด้านวิถีชีวิตชาวบ้านกับนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวต้องการให้ชาวบ้านรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิม และชาวบ้านต้องการให้นักท่องเที่ยวแต่งกายมิดชิด

ด้านการกระจายรายได้สู่ชุมชน ชาวบ้านมีรายได้จากการท่องเที่ยว เช่น ให้เช่าเรือ เช่ารถ ธุรกิจร้านอาหาร บริการโฮมสเตย์ และจำหน่ายสินค้าที่ระลึก

- การพัฒนาสินค้าด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยวิธีการให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมที่ ตำบลปอหิน อำเภอสีเกา จังหวัดตรัง เนื่องจากประสบปัญหาจากสึนามิ และวิกฤตเศรษฐกิจชาวประมงที่เลี้ยงปลาในกระชังแต่ปัญหาถูกแก้ไขโดยชุมชนถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวฟาร์มสเตย์เชิงอนุรักษ์ ให้โอกาสผู้มาเยือนได้เรียนรู้วิถีชาวประมง ชาวบ้านรวมตัวกันในนามวิสาหกิจชุมชนบริหารจัดการท่องเที่ยว มีจุดขาย คือ ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากร โดยให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมปลูกป่าโกงกาง

3. กลุ่มสาระเครื่องมือดำเนินงาน

3.1 การสื่อความหมายในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

หลักพื้นฐาน ความหมาย ความสำคัญ และวัตถุประสงค์

การสื่อความหมาย คือ การนำเทคนิคหรือวิธีที่เหมาะสมมาใช้ในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติที่ง่ายต่อความเข้าใจของนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินและกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกรัก ห่วงแหน และมีจิตใจอนุรักษ์

การสื่อความหมายธรรมชาติมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้มาเยือนได้เกิดความเข้าใจ ตระหนัก พึงพอใจ ได้รับประสบการณ์ที่ดีและมีคุณค่ากลับไป รวมถึงเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

รูปแบบการสื่อความหมายตามสื่อหรือตัวกลาง (Media) ในการให้ข้อมูลข่าวสารหรืออธิบาย จำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ การให้บริการโดยใช้บุคคล และการให้บริการโดยไม่ใช้บุคคล

ประเภทของเส้นทางศึกษาธรรมชาติ

เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ (Nature trail) ระยะใกล้ ไม่เกิน 45 นาที ไม่ลำบาก เน้นการสื่อความหมายให้ความรู้

เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติโดยมีคนนำทาง (Guided trail)

เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติด้วยตนเอง (Self-guided trail)

เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติระยะไกล (Hiking trail) ระยะไกล แคบ ปล่อยตามธรรมชาติไม่สะดวกสบาย

เส้นทางใช้ประโยชน์พิเศษ (Special-use trail) ตอบสนองตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น ชีม้า ชีจักรยานทางขับชีจักรยาน (Bicycle trail)

ทางศึกษาธรรมชาติใต้น้ำ (Under water trail)

เส้นทางเรือ (Canoe or Boat routes)

ทางชีม้า (Equestrian)

ทางเดินช้าง (Elephant trail)

ทางสำหรับคนพิการ (Trail for the handicapped)

องค์ประกอบของเส้นทางสื่อความหมาย

มีความจำเป็นต่อการวางแผนและออกแบบให้เส้นทางสื่อความหมายมีความน่าสนใจ ปลอดภัย และตอบสนองวัตถุประสงค์ของเส้นทางอย่างแท้จริง โดยทั่วไปองค์ประกอบที่ควรคำนึงเพื่อวางแผนพัฒนาเส้นทาง ได้แก่ จุดเริ่มต้น (trail head) และสิ้นสุดเส้นทาง (trail end) ตัวเส้นทาง (trail body) และสถานีสื่อความหมาย (interpretive station)

การสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการ (Communication management) คือ การนำศาสตร์ด้านการสื่อสารผสมกับเนื้อหาของด้านการบริหารจัดการเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดกิจกรรมและการจัดการ

ข่าวสารข้อมูล ตามพื้นที่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ภาวะของการสื่อสาร และประเภทของกิจกรรม โดยขั้นตอนของกระบวนการสื่อสาร ประกอบด้วย ชั้นตระหนัก ชั้นแสวงหา ชั้นจัดการ และชั้นนำไปใช้

ข้อกำหนดทั่วไปในการจัดเส้นทางศึกษาธรรมชาติ

1. ควรผ่านพื้นที่ที่มีความหลากหลาย ดึงดูดใจ
2. ปลอดภัยในการเดินชม
3. ไม่ควรเป็นเส้นทาง ควรมีไค้
4. อาจมีลักษณะเป็นวงรอบ (Loop) เชื่อมกันหรือเป็นเลข 8
5. เส้นทางและสิ่งอำนวยความสะดวกควรกลมกลืนกับธรรมชาติ
6. ทางเดินหลักอยู่ในตำแหน่งที่กระจายนักท่องเที่ยวออกจากพื้นที่เปราะบาง

การวางแผนกำหนดเส้นทาง ควรคำนึงถึง

1. ผู้วางแผนควรคุ้นเคยกับพื้นที่ ช่วยให้จุดสำคัญของพื้นที่ ไม่ถูกมองข้าม
2. ผู้วางแผนต้องมีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาธรรมชาติ
3. ต้องคำนึงว่าผู้ใช้เส้นทางส่วนใหญ่ไม่คุ้นเคยกับธรรมชาติ จึงต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและ

สิ่งที่น่าสนใจในเส้นทาง

4. ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสภาพธรรมชาติ

เส้นทางอาจสื่อเป็นเรื่องราวทั่วไป หรือเจาะจงเป็นเรื่องเฉพาะก็ได้ ตัวอย่างหัวข้อสื่อความหมายเพื่อความเข้าใจต่อสิ่งแวดล้อม

บทบาทของมด ปลวก แมลงหรือแบคทีเรียในดินในการย่อยสลายซากพืชซากสัตว์

บทบาทของไฟป่าต่อการเจริญเติบโตของทุ่งหญ้า

บทบาทของลม นก ต่อการแพร่กระจายของเมล็ด

การวางแผนจัดทำสื่อความหมายธรรมชาติ

1. กำหนดจุดประสงค์ของการใช้เส้นทางให้ชัดเจน
2. การสำรวจพื้นที่ภาคสนาม ทำแผนที่
3. การรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล เลือกเนื้อหา
4. การเลือกใช้สื่อ และกำหนดจุดสื่อความหมาย
5. การวางแผนการใช้เส้นทาง มาตรการ การบริหาร
6. การจัดทำสื่อประกอบ แผ่นพับ คู่มือ
7. การประเมินผลและติดตามผล แบบทดสอบ

การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม เกี่ยวข้องกับบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ที่ให้ความสำคัญกับการจัดการข้อมูลข่าวสารระหว่างกันบนพื้นฐานของการร่วมมือกันพัฒนากระบวนการสื่อสาร ในลักษณะของการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างผู้ให้และผู้รับข้อมูลผ่านเวทีการสื่อสารหลายรูปแบบด้วยการเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รวมถึงการตัดสินใจร่วมกันอย่างรอบคอบ การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมมีหลักการสำคัญ คือ ความหลากหลายของผู้เข้าร่วม การเข้าถึงสื่อ ความเชื่อมั่นในศักยภาพของประชาชน ความโดดเด่นของสาร การปรึกษาหารือร่วมกัน การสนับสนุน และกระบวนการเชิงประชาธิปไตย

การปฏิบัติการสื่อสารมี 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย การสร้างสัมพันธภาพกับชุมชน การสร้างกระบวนการปรึกษาหารือกับชุมชน การร่วมกันพัฒนาหรือปรับปรุงระบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและการร่วมกันพัฒนาระบบการประเมินผล

กรณีศึกษาเทคนิคและวิธีการถ่ายทอดความรู้ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การสื่อความหมายธรรมชาติเส้นทางศึกษาธรรมชาติกัวแม่ปาน อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

จุดสื่อ	ระยะทาง (ม.)	หัวเรื่องสื่อ	รูปแบบการสื่อ
1	จุดเริ่มต้น 0 ม.	- แนะนำชื่อ, ระยะทาง และลักษณะภูมิประเทศของเส้นทาง - แนะนำการปฏิบัติตน, การแต่งกายที่เหมาะสมในการเดินป่า - แนะนำการเปิดประสาทสัมผัส ตา-หู-จมูก-ลิ้น-ร่างกาย กับ ธรรมชาติ	- แผ่นป้ายแสดงแผนที่และการป้องกันผลกระทบต่อธรรมชาติ - แผ่นป้ายสื่อ “ห้องเรียนธรรมชาติ”
2	50 ม.	- สังคมของป่าดิบเขาชื้น - ทิวทัศน์มุมสูง ด้านดอยหัวเสือ	ป้ายชี้ประตูสู่ป่าดิบเขา
3	100 ม.	ลักษณะเด่นของพันธุ์ไม้ เช่น ก่อ และหวง โซ่อาหารของสัตว์ป่า	- ป้ายชื่อพันธุ์ไม้ - หาลูกก่อที่มีรอยถูกกัดกินเพื่อพิจารณาว่าเป็นสัตว์ชนิดใด

- การสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว เอกลักษณะการขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวท้องถิ่นจังหวัดตรัง กรณีศึกษา รถตุ๊กตุ๊ก หัวกบ สามารถเป็นเอกลักษณ์ด้านการขนส่งเพื่อการท่องเที่ยว จ.ตรังได้ เมื่อนักท่องเที่ยวมา จังหวัดตรัง สิ่งแรกที่ต้องนึกถึงคือ “รถตุ๊กตุ๊ก หัวกบ”

- จังหวัดคุมาโมโตะ ประเทศญี่ปุ่น มีการสื่อความหมายการท่องเที่ยวโดย มาสคอต Kumamon เป็นมาสคอตหมีเพศผู้ที่รัฐบาลท้องถิ่นของ ในปี พ.ศ. 2553 เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในภูมิภาค โดยได้รับความนิยมไปทั่วประเทศญี่ปุ่นอย่างรวดเร็ว

3.2 การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงกระบวนการตามแบบแผนวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน โดยระดับการมีส่วนร่วมมี 3 ระดับ คือ การควบคุมโดยประชาชน การเป็นผู้รับ และการมีส่วนร่วม และขั้นตอนการมีส่วนร่วมมี 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

แนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญกับบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาในทุกขั้นตอน การสร้างส่วนแบ่งให้กับประชาชน การเชื่อมโยงผลกำไรไปสู่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยให้เกิดการจ้างงาน มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง การสร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนเกี่ยวกับการกระจายผลกำไรที่เป็นธรรม การสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงองค์กรจากผู้ที่มีความสนใจ การดำเนินการส่งเสริมกิจกรรมตามศักยภาพของพื้นที่ และการติดตามประเมินผลความก้าวหน้า

เครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ของบุคคล กลุ่ม องค์กร และสถาบัน ในการทำกิจกรรมที่มีเป้าหมายร่วมกัน มีการประสานความร่วมมือและเกิดการเรียนรู้ร่วมกันภายใต้องค์ประกอบของจุดหมาย เหตุผล การเข้าร่วมเป็นเครือข่าย การมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม การมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์และติดต่อสื่อสาร ทั้งนี้เครือข่ายมี 2 ลักษณะคือ เครือข่ายที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและเครือข่ายที่จัดตั้งขึ้น และประเภทของเครือข่ายจำแนกได้เป็น มิติโครงสร้างความสัมพันธ์ มิติเชิงพื้นที่ มิติกิจกรรม มิติอาชีพ และมิติกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการ

การจัดการเครือข่าย ควรคำนึงถึง จุดมุ่งหมาย จิตสำนึกร่วม การเชื่อมโยง การสร้างความรู้สึกร่วม การพัฒนาระบบที่โปร่งใสตรวจสอบได้ และการจัดระบบข้อมูลข่าวสาร การติดต่อสื่อสาร ซึ่งปัจจัยความสำเร็จในการสร้างเครือข่ายนั้น สมาชิกต้องมีความเป็นหนึ่งเดียว มีเจตนาร่วม มีประโยชน์ร่วมกัน มีความเสียสละ ผู้นำมีวิสัยทัศน์ที่ดี มีระบบจัดการเครือข่ายที่ดี มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องเข้าร่วมในเครือข่ายมีการติดตามประเมินผล และสามารถรักษาเครือข่ายเดิมรวมถึงขยายเครือข่ายใหม่

กรณีศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเกาะยอ จังหวัดสงขลา ชาวบ้านต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยต้องการเจ้าหน้าที่ภาครัฐคอยเป็นที่ปรึกษา โดยชาวบ้านต้องการให้พัฒนาเกาะยอให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน และประชาชนมีความต้องการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักท่องเที่ยวมาเยือนมากที่สุด

3.3 เทคนิคการติดตามและวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ

หลักการติดตามระบบนิเวศอย่างมีส่วนร่วม พิจารณาได้จาก 1) ลักษณะ ความสำคัญ บทบาทของระบบนิเวศที่มีความแตกต่างกัน 2) บริบทและเงื่อนไขการใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศ 3) ระดับท้องถิ่น ระดับภาค และระดับประเทศ 4) การออกแบบให้สอดคล้องกับลักษณะของพื้นที่และระบบนิเวศ และ 5) อยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสีย

กระบวนการติดตามระบบนิเวศอย่างมีส่วนร่วม เป็นขั้นตอนของกิจกรรมและการดำเนินการซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยกระบวนการติดตามนี้มีด้วยกัน 8 ขั้นตอน ประกอบด้วย การระดมความร่วมมือ การวิเคราะห์สถานการณ์ การกำหนดภาพที่พึงปรารถนาและเป้าหมายในการพัฒนา การสร้างตัวชี้วัดเกณฑ์และแนวทางเก็บรวบรวมข้อมูลที่ตอบสนองต่อเป้าหมายทั้งในมิตินิเวศวิทยา และ เศรษฐกิจสังคม การคัดกรองตัวชี้วัดที่สำคัญซึ่งส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การกำหนดแบบแผนแนวทาง (Protocol) วิธีการ เครื่องมือ และเทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูลและติดตามที่เหมาะสมกับพื้นที่ การจัดทำแผนงานและปฏิทินในการติดตาม (Monitoring Work Plan) ที่สอดคล้องกับแนวทางการรวบรวมข้อมูล และการดำเนินการตามแผน สรุปผล ติดตามผล

ขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว เป็นศักยภาพของพื้นที่ในมิติต่าง ๆ ทั้งในเชิงกายภาพ สภาพแวดล้อม จิตวิทยา และการรับรู้ ที่จะตอบสนองต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนได้อย่างเหมาะสม มีดุลยภาพ ทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความกลมกลืนกับวิถีความเป็นอยู่ของพื้นที่ โดยไม่ทำให้สภาพแวดล้อมหรือศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวนั้นถูกทำลายไปหรือได้รับผลกระทบน้อยที่สุด

ขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ (Economic Carrying Capacity) ด้านกายภาพ (Physical Carrying Capacity) ด้านสังคม (Social Carrying Capacity) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Carrying Capacity) และด้านความรู้สึก (Perceptual Carrying Capacity) โดยองค์ประกอบพื้นฐานของขีดความสามารถในการรองรับสามารถจำแนกได้เป็น 4 องค์ประกอบ คือ ด้านชีวกายภาพ (biophysical carrying capacity) ด้านจิตวิทยา (psychological carrying capacity) ด้านสังคม วัฒนธรรม (socio-cultural carrying capacity) และด้านการจัดการ (management carrying capacity) เกณฑ์การพิจารณาขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย ด้านพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว ด้านความแปรปรวน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการบริหารจัดการ

กรณีศึกษา เขาช้างเผือก อุทยานแห่งชาติทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี มีการจำกัดนักท่องเที่ยวในการเยี่ยมชม

4. กลุ่มสาระเสริมประสบการณ์

4.1 ปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงประสบการณ์

- ศึกษาสภาพปัญหาและความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากกรณีตัวอย่างการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่น่าสนใจในประเทศไทย

- วิเคราะห์สถานการณ์ในปัจจุบันและแนวโน้มด้านต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- แบ่งกลุ่มระดมสมองเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ประสบความสำเร็จ

4.2 ปฏิบัติการสังเกตกรณีศึกษาในพื้นที่

- จัดกิจกรรมศึกษาดูงานด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความสำคัญ น่าสนใจ และมีการกระจายรายได้
อย่างเป็นธรรมทั้งใน และต่างประเทศ

- แบ่งกลุ่มระดมสมองเพื่อวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- นำผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาวิเคราะห์ ถอดบทเรียน และสรุปผลการดำเนินงาน

เอกสารประกอบการจัดฝึกอบรม
โครงการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตัวอย่าง

แบบบันทึกการสอบสวนผลการเรียนรู้ระหว่างการฝึกอบรม

วันที่.....

ผู้บันทึก.....

บันทึกผลการสังเกตการณ์ฝึกอบรม		
พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้รับการฝึกอบรม	ปัญหาอุปสรรคในการจัดการฝึกอบรม	การดำเนินการแก้ไขปัญหาในการจัดการฝึกอบรม
บันทึกผลการสุ่มสอบถามผู้รับการฝึกอบรม		
สิ่งที่ได้รับจากการฝึกอบรม	ปัญหาอุปสรรคในการเรียนรู้	การดำเนินการแก้ไขปัญหาในการเรียนรู้

ลงชื่อ.....

()

ผู้จัดการฝึกอบรม

ตัวอย่าง

แบบประเมินสมรรถนะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วยตนเอง

คำชี้แจง แบบประเมินสมรรถนะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วยตนเอง เป็นเครื่องมือที่ใช้สะท้อนให้เห็นถึงระดับขีดความสามารถทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับพื้นที่ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะตามหลักสูตรฝึกอบรมโครงการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของกรมการท่องเที่ยว ดังนั้นผู้รับการฝึกอบรมควรประเมินตนเองตามแบบประเมินที่กำหนดทั้งก่อน และหลังการประเมิน เพื่อให้ผู้จัดการฝึกอบรมได้ทราบถึงระดับสมรรถนะและความก้าวหน้าในการเรียนรู้จากการฝึกอบรม ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้รับการฝึกอบรม และการพัฒนาการจัดการฝึกอบรม รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

คำแนะนำ ขอให้ผู้รับการฝึกอบรมประเมินตนเองตามรายการสมรรถนะ โดยการทำเครื่องหมายในช่องที่ทำได้ และทำไม่ได้ตามความเป็นจริง ซึ่งผลการประเมินสมรรถนะในแต่ละรายการจะพิจารณาจากประเด็นที่ทำได้ในแต่ละระดับพฤติกรรม โดยต้องทำได้ครบในระดับพฤติกรรมนั้น ๆ จึงถือว่าได้ระดับนั้น และระดับพฤติกรรมมีลักษณะเป็นขั้นบันได กล่าวคือ จะต้องได้ระดับพฤติกรรมในระดับต้นก่อนจึงจะก้าวขึ้นสู่อันดับพฤติกรรมที่สูงขึ้นเป็นลำดับไป ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ตัวอย่าง สมรรถนะ ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ระดับพฤติกรรม และตัวชี้วัด	ทำได้	ทำ ไม่ได้
1. อธิบาย หรือบอกเล่าถึงหลักการ แนวคิด และความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
● บอกลักษณะ องค์ประกอบแนวคิดและหลักการสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้	✓	
● อธิบายความแตกต่างระหว่างการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการท่องเที่ยวลักษณะอื่นได้	✓	
2. ถ่ายทอดชุดความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างถูกต้องชัดเจน		
● สอนแนะ หรือชี้แจงให้ผู้อื่นเข้าใจความรู้เบื้องต้นและเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้	✓	
● ตอบข้อซักถามเมื่อมีผู้สงสัยเกี่ยวกับหลักการสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้กระจ่างชัด	✓	
3. นำความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไปใช้เป็นกรอบความคิดและประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม		
● วิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับพื้นที่และระบุปัญหา รวมทั้งสาเหตุของปัญหาได้	✓	
● เสนอแนวทางแก้ไขปัญหา หรือแนวทางการพัฒนาสถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับพื้นที่ได้		✓

ผลการประเมินสมรรถนะ

สมรรถนะ		ระดับ
1	ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2

ตัวอย่าง

แบบประเมินสมรรถนะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วยตนเอง

สมรรถนะ 1 ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ระดับพฤติกรรม และตัวชี้วัด	ทำได้	ทำ ไม่ได้
1. อธิบาย หรือบอกเล่าถึงหลักการ แนวคิด และความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
<ul style="list-style-type: none"> ● บอกลักษณะ องค์ประกอบแนวคิดและหลักการสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ ● อธิบายความแตกต่างระหว่างการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการท่องเที่ยวลักษณะอื่นได้ 		
2. ถ่ายทอดชุดความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างถูกต้องชัดเจน		
<ul style="list-style-type: none"> ● สอนแนะ หรือชี้แจงให้ผู้อื่นเข้าใจความรู้เบื้องต้นและเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ ● ตอบข้อซักถามเมื่อมีผู้สงสัยเกี่ยวกับหลักการสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้กระจ่างชัด 		
3. นำความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไปใช้เป็นกรอบความคิดและประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม		
<ul style="list-style-type: none"> ● วิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับพื้นที่และระบุปัญหา รวมทั้งสาเหตุของปัญหาได้ ● เสนอแนวทางแก้ไขปัญหา หรือแนวทางการพัฒนาสถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับพื้นที่ได้ 		

ผลการประเมินสมรรถนะ

สมรรถนะ	ระดับ
1 ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	

ตัวอย่าง

แบบประเมินสมรรถนะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วยตนเอง

สมรรถนะ 2 ทักษะการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ระดับพฤติกรรม และตัวชี้วัด	ทำได้	ทำไม่ได้
1. ดำเนินกิจกรรมด้านต่าง ๆ รวมทั้งใช้เทคนิควิธีตามแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ด้วยความชำนาญ		
<ul style="list-style-type: none"> ● สามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อย่างเหมาะสมกับทรัพยากรและสภาพแวดล้อมของพื้นที่ ● ใช้เทคนิคที่สำคัญในการแก้ไขปัญหา หรือช่วยจัดการหรือดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อย่างเหมาะสม 		
2. สอนแนะ หรือช่วยส่งเสริมให้ผู้อื่นดำเนินกิจกรรมด้านต่าง ๆ และใช้เทคนิควิธีในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
<ul style="list-style-type: none"> ● ให้คำแนะนำ และชี้แนวทางให้ผู้อื่นดำเนินใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ได้ ● ผลักดัน และให้การสนับสนุน หรือจูงใจให้ผู้อื่นดำเนินกิจกรรมหรือจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 		
3. กำหนดกลยุทธ์ หรือพัฒนาการดำเนินกิจกรรมด้านต่าง ๆ ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อย่างเหมาะสม		
<ul style="list-style-type: none"> ● จัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ ● สามารถออกแบบ และดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สร้างสรรค์ และสอดคล้องกับสภาพของพื้นที่ 		

ผลการประเมินสมรรถนะ

สมรรถนะ	ระดับ
2 ทักษะการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	

ตัวอย่าง

แบบประเมินสมรรถนะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วยตนเอง

สมรรถนะ 3 ทักษะการสื่อสารและประสานความร่วมมือ

ระดับพฤติกรรม และตัวชี้วัด	ทำได้	ทำไม่ได้
1. สื่อความ และถ่ายทอดสาระสำคัญที่ต้องการไปสู่ผู้อื่นได้ตามความหมายที่ต้องการอย่างถูกต้องครบถ้วน		
<ul style="list-style-type: none"> ● ติดต่อกับสื่อสารกับผู้อื่นโดยสามารถสื่อความหมายให้เกิดความเข้าใจถูกต้องตรงกัน ● บอกกล่าว เล่าเรื่องราว หรือนำเสนอประเด็นสำคัญให้ผู้อื่นรับทราบได้ครบถ้วนชัดเจน 		
2. สร้างสัมพันธภาพ ความร่วมมือ และระดมการสนับสนุนจากผู้อื่นเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ		
<ul style="list-style-type: none"> ● จูงใจให้ผู้อื่นให้การสนับสนุน หรือขอความร่วมมือเพื่อทำงานร่วมกันกับผู้อื่นในพื้นที่ได้อย่างราบรื่น ● สร้างกลุ่ม หรือจัดการกลุ่มในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งและร่วมกันทำงานที่ต้องการให้บรรลุผลสำเร็จได้ 		
3. พัฒนากลยุทธ์การประสานงานเพื่อขยายเครือข่ายให้เกิดระบบความร่วมมือกันในการทำงานที่กว้างขวางและเข้มแข็ง		
<ul style="list-style-type: none"> ● ประสานงานกับกลุ่ม หรือหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภายในและพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อทำงานร่วมกันในวงกว้างขึ้น ● เจรจา หาพันธมิตร และผู้ให้การสนับสนุนจากภายนอกพื้นที่ทำงานเป็นเครือข่ายที่มีเป้าหมายร่วมกันได้อย่างเข้มแข็ง 		

ผลการประเมินสมรรถนะ

สมรรถนะ	ระดับ
3 ทักษะการสื่อสารและประสานความร่วมมือ	

ตัวอย่าง

แบบประเมินสมรรถนะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วยตนเอง

สมรรถนะ 4 ทักษะการประกอบการและการตลาดเพื่อสังคม

ระดับพฤติกรรม และตัวชี้วัด	ทำได้	ทำไม่ได้
1. เข้าใจและอธิบายถึงแนวทางในการพัฒนาสินค้า บริการ การประกอบธุรกิจ และการจัดการตลาดที่เน้นกำไรควบคู่ความยั่งยืนในกิจการที่ให้ความสนใจ		
<ul style="list-style-type: none"> ● บอกเล่า และนำเสนอช่องทาง หรือแนวทางการพัฒนาธุรกิจที่ให้ความสนใจ โดยแสดงถึงโอกาสการเติบโตหรือความเป็นไปได้ ● อธิบาย หรือชี้ให้เห็นถึงช่องทาง และวิธีการทางการตลาดที่ทำให้ธุรกิจที่ให้ความสนใจมีกำไรและส่งผลให้สังคมหรือสิ่งแวดล้อมเกิดความยั่งยืน 		
2. ออกแบบสินค้า บริการ ธุรกิจ และแผนการตลาดที่สอดคล้องกับแนวทางการประกอบการและการตลาดเพื่อสังคมในกิจการที่ให้ความสนใจ		
<ul style="list-style-type: none"> ● ดำเนินการออกแบบกระบวนการธุรกิจ หรือสินค้า บริการที่ให้ความสนใจให้มีลักษณะเป็นกิจการหรือการประกอบการเพื่อสังคม ● เสนอแนวความคิด แนวทางการตลาด หรือแผนการตลาดในกิจการหรือธุรกิจที่ให้ความสนใจในลักษณะการสร้างกำไรและส่งผลกระทบที่ดีต่อสังคม 		
3. พัฒนากลยุทธ์ในการประกอบธุรกิจและกลยุทธ์การตลาดเพื่อสังคมในกิจการที่ให้ความสนใจได้อย่างสร้างสรรค์		
<ul style="list-style-type: none"> ● พัฒนาธุรกิจที่ให้ความสนใจในรูปแบบใหม่ ๆ หรือสร้างนวัตกรรมสินค้า บริการ โดยการเชื่อมโยงการพัฒนาคน สิ่งแวดล้อม สังคม เข้ากับธุรกิจและกำไร ● พัฒนากลยุทธ์ หรือช่องทางการตลาดที่เน้นการสร้างกำไรควบคู่กับการสร้างสรรค์คุณค่าของคน สิ่งแวดล้อม และสังคม เพื่อให้ธุรกิจเติบโตอย่างยั่งยืน 		

ผลการประเมินสมรรถนะ

สมรรถนะ	ระดับ
4	ทักษะการประกอบการและการตลาดเพื่อสังคม

ตัวอย่าง

แบบประเมินสมรรถนะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วยตนเอง

สมรรถนะ 5 ความรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ระดับพฤติกรรม และตัวชี้วัด	ทำได้	ทำไม่ได้
1. ตระหนักถึงความสำคัญ และอธิบายถึงแนวทางในการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน		
<ul style="list-style-type: none"> ● บอกเล่า และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และชุมชน 		
<ul style="list-style-type: none"> ● ชี้แนวทาง และอธิบายถึงวิธีการดูแล รักษา อนุรักษ์ ค้ำครอง และใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างรู้ค่า และยั่งยืน 		
2. กำหนดกิจกรรมในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งให้คำแนะนำ แก่ผู้อื่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		
<ul style="list-style-type: none"> ● ออกแบบ หรือนำเสนอกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อใช้ประโยชน์ และดูแลรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่ 		
<ul style="list-style-type: none"> ● ให้คำชี้แนะ หรือบอกกล่าวจูงใจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่ 		
3. พัฒนาแนวทาง และเป็นแบบอย่างในการดูแล ปกป้อง และอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างทুমเท		
<ul style="list-style-type: none"> ● ชักจูง และระดมความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ให้มีส่วนสนับสนุนหรือร่วมมือกัน ในการดูแล รักษา และค้ำครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ 		
<ul style="list-style-type: none"> ● ได้รับการยอมรับจากชุมชนให้เป็นแบบอย่างในการอนุรักษ์ และจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ 		

ผลการประเมินสมรรถนะ

สมรรถนะ	ระดับ
5 ความรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	

ตัวอย่าง

แบบประเมินสมรรถนะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วยตนเอง

สรุปผลการประเมินสมรรถนะ

สมรรถนะ	ระดับสมรรถนะ		สรุปผลประเมิน
	ที่ประเมิน	ที่คาดหวัง	
1 ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			
2 ทักษะการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			
3 ทักษะการสื่อสารและประสานความร่วมมือ			
4 ทักษะการประกอบการและการตลาดเพื่อสังคม			
5 ความรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม			

หมายเหตุ:

- ระดับสมรรถนะที่ประเมิน คือ ระดับสมรรถนะที่ได้จากผลการประเมินสมรรถนะด้วยตนเองในแต่ละรายการ
- ระดับสมรรถนะที่คาดหวัง คือ ระดับสมรรถนะที่พึงมีตามที่กำหนดในแผนที่ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้ในรูปแบบสมรรถนะกับหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตร
- สรุปผลประเมิน คือ ผลการเปรียบเทียบระดับสมรรถนะที่ประเมินได้กับสมรรถนะที่คาดหวัง โดย
 - สมรรถนะที่ประเมินได้ มากกว่า (>) สมรรถนะที่คาดหวัง คือ มีสมรรถนะโดดเด่นในด้านนั้น ใช้สัญลักษณ์แทน ">"
 - สมรรถนะที่ประเมินได้ เท่ากับ (=) สมรรถนะที่คาดหวัง คือ มีสมรรถนะในด้านนั้นแล้ว ใช้สัญลักษณ์แทน "="
 - สมรรถนะที่ประเมินได้ น้อยกว่า (<) สมรรถนะที่คาดหวัง คือ ยังขาดสมรรถนะในด้านนั้น ใช้สัญลักษณ์แทน "<"
- หากผลการประเมินแสดงว่ายังขาดสมรรถนะในด้านใด ควรได้รับการฝึกอบรมในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะนั้น

แบบสอบถามความพึงพอใจในการจัดฝึกอบรมเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้อชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในข้อที่ตรงกับความเป็นจริงและในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ 1) ชาย 2) หญิง 2. อายุ ปี

3. ประเภทผู้เข้าร่วมอบรมโครงการ

1) เจ้าหน้าที่ภาครัฐ 2) ผู้แทนภาคเอกชน/ผู้ประกอบการ 3) ผู้แทนภาคประชาชน/ผู้นำชุมชน 4) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 : ระดับความพึงพอใจต่อสาระการเรียนรู้ (โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับระดับความพึงพอใจของท่าน)

ระดับความพึงพอใจ 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

ข้อ	เนื้อหาสาระการเรียนรู้	ระดับความพึงพอใจ															
		ด้านวิทยากร					ด้านเอกสารประกอบ การบรรยาย					ด้านเนื้อหา สาระ					ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ด้านอื่น ๆ
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
1	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ																
2	การจัดการและพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวและแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ																
3	มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ																
4	การพัฒนาจิตสำนึกในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ																
5	การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ																
6	การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ																

(ต่อ)

ข้อ	เนื้อหาสาระการเรียนรู้	ระดับความพึงพอใจ													
		ด้านวิทยากร			ด้านเอกสารประกอบ การบรรยาย			ด้านเนื้อหา สาระ			ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ด้านอื่น ๆ				
7	การพัฒนาสินค้าและบริการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ														
8	การสื่อความหมายในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ														
9	การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและเครือข่ายในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ														
10	เทคนิคการติดตามและวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ														

ตอนที่ 3 : ระดับความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรม (โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับระดับความพึงพอใจของท่าน)

ระดับความพึงพอใจ 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

ข้อ	ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ความเหมาะสมของกิจกรรมอบรม					
2	การให้บริการและอำนวยความสะดวกของผู้จัดโครงการ					
3	สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดอบรม					
4	สถานที่ในการจัดกิจกรรม					
5	ประโยชน์และความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม					
6	การนำความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับไปใช้เพื่อการพัฒนาต่อยอด					

ตอนที่ 4 กรณารอก

4.1 ปัญหาและอุปสรรคที่ท่านพบในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

.....
.....

4.2 ความรู้/องค์ความรู้เพิ่มเติมที่ท่านต้องการเพิ่มเติม

.....
.....

4.3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ.....

.....

กรุณาส่งคืน ขอบคุณค่ะ

ตัวอย่าง

รายงานผลการเรียนรู้จากการฝึกอบรมรายบุคคล เผยแพร่องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ชื่อ - สกุล.....

หน่วยงาน.....วันที่รับการฝึกอบรม..... สถานที่ฝึกอบรม.....

หน่วยจัดฝึกอบรม.....ได้รับความเห็นชอบ/อนุมัติให้จัดฝึกอบรมจากกรมการท่องเที่ยวตาม
หนังสือ.....ลงวันที่.....

ระดับผลลัพธ์การเรียนรู้	หลักเกณฑ์
☐ ร่วมรับการอบรมในหลักสูตร	ผู้รับการอบรมได้รับผลการเรียนรู้ “ข” ในหน่วยการเรียนรู้ใด หน่วยการเรียนรู้หนึ่ง และไม่มีผลการเรียนรู้ “ม”
☐ สำเร็จการอบรมตามหลักสูตร	ผู้รับการอบรมได้รับผลการเรียนรู้ “ผ” ครบในทุกหน่วยการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้	กลุ่มสาระ	ระดับผลการเรียนรู้	หมายเหตุ
1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	พื้นฐาน		
2. การจัดการและพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	พื้นฐาน		
3. มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	พื้นฐาน		
4. การพัฒนาจิตสำนึกในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	พื้นฐาน		
5. การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	การจัดการเชิงธุรกิจ		
6. การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	การจัดการเชิงธุรกิจ		
7. การพัฒนาสินค้าและบริการเพื่อการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	การจัดการเชิงธุรกิจ		
หน่วยการเรียนรู้	กลุ่มสาระ	ระดับผลการเรียนรู้	หมายเหตุ
8. การสื่อความหมายในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	เครื่องมือดำเนินงาน		
9. การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและเครือข่าย ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	เครื่องมือดำเนินงาน		

10. เทคนิคการติดตามและวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ	เครื่องมือดำเนินงาน		
11. ปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงประสบการณ์	เสริมประสบการณ์		
12. ปฏิบัติการสังเกตการณ์ศึกษาในพื้นที่	เสริมประสบการณ์		

ลงชื่อ.....

()

ผู้จัดการฝึกอบรมเผยแพร่องค์ความรู้

ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

วันที่.....

สัญลักษณ์	ระดับผลการเรียนรู้	หลักเกณฑ์
ผ	ผ่านการอบรม	ผู้รับการอบรมเข้าร่วมเรียนรู้ครบตามเวลา และได้ทำกิจกรรมครบตามที่กำหนดของหน่วยการเรียนรู้ โดยได้รับคะแนนจากการเรียนรู้และกิจกรรมอย่างน้อยร้อยละ 70
ข	เข้ารับการอบรม	ผู้รับการอบรมเข้าร่วมเรียนรู้ในการอบรมครบตามเวลาที่กำหนดของหน่วยการเรียนรู้
ม	ไม่ผ่านการอบรม	ผู้รับการอบรมไม่ได้เข้าร่วมเรียนรู้ครบตามเวลา หรือไม่ได้ผ่านการเรียนรู้และไม่ผ่านการทำกิจกรรม โดยไม่ได้รับคะแนนจากการเรียนรู้ที่กำหนดในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

ตัวอย่าง

รายงานผลการเรียนรู้จากการฝึกอบรมแบบกลุ่ม

เผยแพร่องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

หน่วยงาน.....

ที่อยู่.....

ระดับผลลัพธ์การเรียนรู้	หลักเกณฑ์	จำนวน (คน)
☐ ร่วมรับการอบรมในหลักสูตร	ผู้รับการอบรมได้รับผลการเรียนรู้ “ข” ในหน่วยการเรียนรู้ใดหน่วยการเรียนรู้หนึ่ง และไม่มีผลการเรียนรู้ “ม”	
☐ สำเร็จการอบรมตามหลักสูตร	ผู้รับการอบรมได้รับผลการเรียนรู้ “ผ” ครบในทุกหน่วยการเรียนรู้	

ชื่อ - สกุล	หน่วยการเรียนรู้											ระดับ ผลสัมฤทธิ์ การ เรียนรู้	
	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	การจัดการและพัฒนา ทรัพยากรท่องเที่ยวและ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	มาตรฐานคุณภาพแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	การพัฒนาจิตสำนึกใน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	การพัฒนาสินค้าและ บริการเพื่อการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	การสื่อความหมายในการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	การเสริมสร้างการมีส่วน ร่วมและเครือข่ายการ จัดการท่องเที่ยวเชิง นิเวศ	เทคนิคการติดตามและ วิเคราะห์ขีดความสามารถ ในการรองรับของระบบ นิเวศ	ปฏิบัติการแลกเปลี่ยน เรียนรู้เชิงประสบการณ์		ปฏิบัติการสังเกต กรณีศึกษาในพื้นที่
1.....													
2.....													

สัญลักษณ์	ระดับผลการเรียนรู้	หลักเกณฑ์
ผ	ผ่านการอบรม	ผู้รับการอบรมเข้าร่วมเรียนรู้ครบตามเวลา และได้ทำกิจกรรม ครบตามที่กำหนดของหน่วยการเรียนรู้ โดยได้รับคะแนนจาก การเรียนรู้และกิจกรรมอย่างน้อยร้อยละ 70
ข	เข้ารับการอบรม	ผู้รับการอบรมเข้าร่วมเรียนรู้ในการอบรมครบตามเวลาที่ กำหนดของหน่วยการเรียนรู้
ม	ไม่ผ่านการอบรม	ผู้รับการอบรมไม่ได้เข้าร่วมเรียนรู้ครบตามเวลา หรือไม่ได้ ผ่านการเรียนรู้และไม่ผ่านการทำกิจกรรม โดยไม่ได้รับ คะแนนจากการเรียนรู้ที่กำหนดในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

ลงชื่อ.....
(.....)
ผู้จัดการฝึกอบรมเผยแพร่
องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คณะผู้ดำเนินงานโครงการเผยแพร่หลักสูตรองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 กรมการท่องเที่ยว

ที่ปรึกษาโครงการ

นางสาววรรณสิริ โมรากุล

อธิบดีกรมการท่องเที่ยว

นายบุญเสริม ชันแก้ว

ผู้อำนวยการกองพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางสาวกอบกุล ปิตรชาติ

นักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการพิเศษ

นางสาวศิริพร นามพิทักษ์สุข

นักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการ

นางสาวทัศนีย์ วีระสิทธิ์

นักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการ

นายวีระพงษ์ รัตนจิตธำรงกุล

นักพัฒนาการท่องเที่ยวปฏิบัติการ

นางสาวผณิษตรา ตันท์ประพันธ์

คณะทำงานร่วม

นางสาวนภภรณ์ ทัศนีย์พงษ์

นักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการ

นางสาวณิศา เกลี้ยงแก้ว

นักพัฒนาการท่องเที่ยว

คณะที่ปรึกษาโครงการ

มหาวิทยาลัยนเรศวร

หัวหน้าโครงการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรธร บุญยรัตพันธุ์

นักวิจัย

อาจารย์ภัสสันต์ ดินะคัต

นายสมคิด กำแพง

ผู้ช่วยนักวิจัย

นางสาวนันทรักษ์ เพ็งศิริ

นางสาวภาวดี อัจฉริยะสุทธิ

เจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการ

นางปณิตา สิงห์พันธ์

กรมการท่องเที่ยว

กองพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มวิชาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
สนามกีฬาแห่งชาติ ถนนพระราม 1 แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน

กรุงเทพฯ 10330

โทร : 0-2219 1924-25 โทรสาร : 0-2219-1925

<http://www.tourism.go.th>